

KASBIY STANDART

Aerodrom xizmati

Reyestr raqami:

QR kod

I. Umumiy ma'lumotlar

1. Kasbiy standartni qo'llanilish sohasi: Ushbu kasbiy standart "Aerodrom ishchisi", "Qushlarni va hayvonlarni qo'rqitish bo'yicha nazoratchi", "Texnik-ornitolog", "Aerodrom xizmati texnigi", "Aerodromlardan foydalanish bo'yicha muhandis", "Parvozlarning xavfsizligining ornitologik ta'minoti muhandisi" hamda "Havo transportida (byuro, xizmat, guruh, baza, sho'ba, smena, ombor, otryad, maydon, partiya) boshlig'i (mudiri)" kasblari bo'yicha xodimlarga malaka talablarini belgilash, ularning kasbiy malakasini mustaqil baholash, ta'lim dasturlarini ishlab chiqish va yangilash, shuningdek aerodromlar faoliyatini tashkil etish va boshqarish, parvozlarning xavfsizligini ta'minlash, yovvoyi hayvonlar va qushlar bilan bog'liq xavflarni boshqarish, texnik va muhandislik xizmatlarini muvofiqlashtirish, inson resurslarini boshqarish hamda aerodromlar va fuqaro aviatsiyasi sohasidagi boshqa tegishli faoliyat yo'nalishlarida keng turda qo'llaniladi.

2. Ushbu kasbiy standartda quyidagi asosiy tushunchalar va atamalar qo'llaniladi:

bilim – kasbiy faoliyat doirasidagi vazifalarni bajarish uchun zarur bo'ladigan, o'rganilgan va o'zlashtirilgan ma'lumotlar;

DACUM – korxonaning tajribali xodimlaridan iborat ekspert guruhlarida tuzilgan guruh muhokamalarini o'tkazish usuli;

informal ta'lim – aniq maqsadga yo'naltirilgan, ammo institutsionallashtirilmagan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtirmagan), rasmiy yoki norasmiy ta'limdan ko'ra kamroq tashkillashtirilgan va tarkiblashtirilgan hamda oiladagi, ish joyidagi, yashash joyidagi va kundalik hayotdagi o'quv faoliyatini o'z ichiga olgan ta'lim shakli;

iqtisodiy faoliyat turi – savdo uchun mo'ljallangan mahsulot ishlab chiqarish (xizmat ko'rsatish) maqsadida u yoki bu turdagi resurslarni (uskunalar, mehnat, texnologiya va boshqalar) birlashtirishga asoslangan ishlab chiqarish jarayoni;

kasb – ko'nikma va bilimlarni talab qiladigan muayyan funksiyalar va vazifalarni bajarish bilan bog'liq bo'lgan faoliyat turi;

kasb xaritasi – kasb nomi, mehnat funksiyalari tavsifi, kasbga qo'yiladigan asosiy xususiyatlar va talablarni o'z ichiga olgan muayyan kasb to'g'risidagi tizimlashtirilgan ma'lumotlarni o'z ichiga olgan kasbiy standartning tarkibiy elementi;

kasbiy standartlar reyestri – bu kasbiy standartlarning nomi, qamrab olingan kasblar, uni qabul qilishga oid qaror (buyruq) rekvizitlari hamda amal qilish muddatini o'z ichiga olgan tizimlashtirilgan ro'yxat;

ko'nikma – mehnat vazifasi doirasida alohida yoki yakka harakatlarni jismoniy va aqliy jihatdan bajarish;

mehnat funksiyasi – kasbiy faoliyat doirasida xodim tomonidan belgilangan natijaga erishish uchun amalga oshiriladigan mehnat vazifalari majmui;

mehnat vazifasi – mehnat funksiyasi doirasida xodimga yuklanadigan (topshiriladigan) ishning aniq turi;

mehnat harakatlari – xodimning mehnat predmeti bilan o'zaro ta'sirida muayyan mehnat natijasiga erishiladigan jarayon;

norasmiy ta'lim – ta'lim xizmatlari taqdim etilishini ta'minlovchi shaxs yoki tashkilot tomonidan institutsionallashtirilgan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtiruvchi), aniq maqsadga yo'naltirilgan va rejalashtirilgan, shaxsni butun hayoti davomida o'qitishdagi rasmiy ta'limga qo'shimcha va (yoki) uning muqobil shakli;

Aerodrom - yuzasi to'liq yoki qisman havo kemalarining qabul qilib olinishi, jo'natilishi va harakatlanishi uchun mo'ljallangan yer yoki suv yuzasidagi ma'lum bir hudud (har qanday bino, inshoot va jihozlari bilan birgalikda);

Perron - yo'lovchilarni o'tqazish yoki tushirish, pochta yoki yuklarni ortish yoki tushirish, yoqilg'i quyish, havo kemalari turishi yoki texnik xizmat ko'rsatish maqsadida havo kemalarini joylashtirish uchun ajratilgan quruqlikdagi aerodromning ma'lum maydoni;

Uchish-qo'nish yo'laklari - havo kemalarini uchishi va qo'nishi uchun maxsus tayyorlangan aerodromning to'g'ri burchakli qattiq sirtli hududi;

Havo kemasi (HK) - havo bilan o'zaro ta'sir qilish orqali atmosferada saqlanadigan, yer yoki suv yuzasidan aks ettirilgan havo bilan o'zaro ta'sir qilishdan farq qiladigan uchish qurilmasi. Havo kemalariga samolyotlar, vertolyotlar, havo kemalari, planerlar va boshqa samolyotlar kiradi;

Burilish yo'lagi (BY) - quruqlikdagi aerodromda havo kemalarini boshqarish uchun o'rnatilgan va aerodromning bir qismini boshqasiga ulash uchun mo'ljallangan ma'lum bir yo'l;

Yorug'lik-signal qurilmalari (YoSQ) - bu uchish-qo'nish yo'lagi (UQY), burilish yo'laklari (BY), perronlar va aerodromning boshqa qismlarida, sutkaning istalgan vaqtida va har qanday ob-havo sharoitida havo kemalarining vizual yo'nalishi ta'minlashga mo'ljallangan yoritish va yorug'lik signal tizimlari majmuasidir;

Muhandislik-aerodrom ta'minoti - kompleks aerodrom qoplamalari, drenaj tizimlari, yoritish va boshqa muhandislik inshootlarining to'g'ri holatini ta'minlaydigan tadbirlar va xizmatlar;

Yer ustida havo kemalariga texnik xizmat ko'rsatish - yoqilg'i quyish, ozuqa ta'minoti, tozalash, texnik xizmat ko'rsatish va boshqalarni o'z ichiga olgan havo kemalariga texnik xizmat ko'rsatish majmuasi;

Havo kemalari harakatini tashkil etish xizmati - bu havo kemalarining xavfsiz, muntazam va samarali harakatlanishini ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlar va jarayonlar majmui;

Perron xizmati – perronda sodir bo'ladigan jarayonlarni, shu jumladan yo'lovchilarni chiqarish/tushirish, bagaj va yuklarni yuklash/tushirishni tartibga soladi va nazorat qiladi;

Maxsus transport xizmati – havo kemalari va aerodromga xizmat ko'rsatish uchun zarur bo'lgan maxsus texnikalar bilan ta'minlaydi;

Aerodromdan foydalanish xizmati – aerodrom umumiy holati va infratuzilmasini ish holatida saqlash uchun javobgardir;

Aerodrom xavfsizlik xizmatlari - aerodrom hududida xavfsizlikni ta'minlash, shu jumladan kirishni nazorat qilish, himoya qilish va tahdidlarning oldini olish.

Aerodrom xizmati - aerodrom uchish maydonini havo kemalarining uchishi, qo'nishi, burilishi (yurishi) va to'xtashi uchun doimiy tayyorgarlikda saqlashni ta'minlaydigan bir qator tadbirlarni amalga oshiradigan xizmat;

Shaxsiy himoya vositalari (ShHV) - bu aerodromdan foydalanishning xavfli va zararli omillari ta'sirida hayot va sog'liq xavfsizligini ta'minlash uchun aerodrom hududida ishlarni bajaradigan xodimlar tomonidan individual foydalanish uchun mo'ljallangan maxsus vositalar.

3. Kasbiy standartni ishlab chiqishga asos bo'lgan normativ-huquqiy hujjatlar:
O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi;

O'zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining 1992-yil 3-iyuldagi "Xalqaro fuqaro aviatsiyasi haqida Konvensiyani ratifikatsiya qilish to'g'risida" 666-XII-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining 1993-yil 7-maydagi "Xalqaro fuqaro aviatsiyasi to'g'risidagi Konvensiyaga doir tuzatishlarni ratifikatsiya qilish to'g'risida" 865-XII-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining 1993-yil 29-dekabrdagi "Xalqaro fuqaro aviatsiyasi xavfsizligiga doir Konvensiyalar va Bayonnomaga qo'shilish to'g'risida" 1016-XII-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining 1993-yil 7-maydagi "O'zbekiston Respublikasining Havo kodeksini amalga kiritish tartibi to'g'risida" 864-XII-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 30-sentabrdagi "O'zbekiston Respublikasi milliy malaka tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-345-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016-yil 24-avgustdagi 275-son "Iqtisodiy faoliyat turlarini tasniflashning xalqaro tizimiga o'tish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori (IFUT-2);

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2002-yil 4-sentabrdagi "O'zbekiston Respublikasi fuqaro va eksperimental aviatsiyasi aviatsiya xodimlariga tegishli lavozimlar ro'yxatini tasdiqlash to'g'risida" 313-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2003-yil 21-avgustdagi "Transport sohasidagi faoliyatning ayrim turlarini litsenziyalash to'g'risida nizomlarni tasdiqlash haqida" 360-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 28-sentabrdagi 504-son qarori hamda mazkur qarorga ilova sifatida tasdiqlangan "Transport sohasi kadrlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tartibi to'g'risida"gi Nizom;

Parvozlarning xavfsizligini nazorat qilish bo'yicha davlat inspeksiyasi boshlig'ining 2004-yil 26-martdagi "O'zbekiston Respublikasi fuqaro aviatsiyasi aviatsiya xodimlariga guvohnomalar va malaka berish bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Aviatsiya qoidalarini (O'zR AQ-61) tasdiqlash haqida"gi 49-son buyrug'i (Adliya vazirligi tomonidan 2004-yil 7-mayda 1349-son bilan ro'yxatga olingan).

4. Ushbu kasbiy standartda quyidagi qisqartmalar qo'llaniladi:

MMR – Milliy malaka ramkasi;

TMR – Tarmoq malaka ramkasi;

PR – parvozlarning rahbari;

HHB – havo harakatini boshqarish;

HK – Havo kemalari.

II. Kasbiy standart pasporti

1.	Kasbiy standart nomi:	Aerodrom xizmati	
2.	Faoliyatning asosiy maqsadi:	Aerodromni doimiy ravishda ekspluatatsiya holatida bo'lishini ta'minlash, HK parvozlarni xavfsiz va muntazam amalga oshirishini ta'minlab berish	
3.	IFUT bo'yicha seksiya, bo'lim, guruh, sinf va kichik sinf:	"H" seksiya: 51. Havo transporti 51.10. Havo yo'lovchi transporti 51.21. Havo yuk transporti 52. Ombor xo'jaligi va yordamchi transport faoliyati 52.23. Havo transporti sohasidagi xizmatlar	
4.	Kasbiy standartning qisqacha mazmuni:	Ushbu Kasbiy standart aeroportlarining aerodrom infratuzilmasidan xavfsiz va uzluksiz foydalanishni ta'minlaydigan xodimlarning malakasi, bilimlari, ko'nikmalari va mehnat funksiyalariga qo'yiladigan talablarni belgilaydi. Standart uchish-qo'nish yo'laklari, burilish yo'llari, perronlarni texnik saqlash va ulardan foydalanish, shuningdek parvozlarni ornitologik qo'llab-quvvatlash bilan shug'ullanadigan mutaxassislarga nisbatan qo'llaniladi. Parvoz maydonini ekspluatatsiya qilish va parvozga tayyorlash uchun yuqori texnologik intizom va javobgarlikni ta'minlash, tozalikni saqlash, chiqindilarni, qorni, suvni, muzni olib tashlash. Aerodrom qoplamalari va drenaj uskunalarining ekspluatatsion holatini nazorat qilish. Ornitologik tadbirlarni o'tkazish. Aeroportdagi boshqa xizmatlar bilan o'zaro aloqalarni ta'minlash. Parvozlarni aviatsiya-ornitologik jihatdan ta'minlash bo'yicha tadbirlar rejalarini ishlab chiqish va ularni o'z vaqtida bajarish. Aerodromni texnik holatda saqlash, ta'mirlash uchun ajratilgan moddiy resurslardan iqtisodiy to'g'ri foydalanish. Ushbu kasbiy standart aviatsiya transportining samaradorligini ta'minlash va xavfsizligini oshirishga qaratilgan.	
5.	Qamrab olingan kasblar ro'yxati va malaka darajasi:	Kasblarning kodi va nomi	Malaka darajasi:
		71190002 Aerodrom ishchisi	2
		31550 Qushlarni va hayvonlarni qo'rqitish bo'yicha nazoratchi	2
		31550010 Texnik-ornitolog	5
		31550001 Aerodrom xizmati texnigi	5
		21429002 Aerodromlardan foydalanish bo'yicha muhandis	6
		21529011 Parvozlarni xavfsizligining ornitologik ta'minoti muhandisi	6
		13244011 Havo transportida (byuro, xizmat, guruh, baza, sho'ba, smena, ombor, otryad, maydon, partiya) boshlig'i (mudiri)	7

III. Kasblarning funksional xaritasi

Kasblar		Mehnat funksiyalari		Mehnat vazifalari	
T/r	Kodi va nomi:	Kodi	Nomi	Kodi	Nomi
1.	71190002 Aerodrom ishchisi	A1.3	Aerodromning yer ustki qoplamalarini tayyorlash va sozligini saqlash	A1.01.3	Uchish-qo'nish yo'lagini, perronlarni begona jismlardan, qum, chang va boshqa ifloslantiruvchi moddalardan tozalash, sirtlarni muz, muzdan erigan suvdan tozalash
				A1.02.3	Parvoz maydonining sirtini parvarish qilish bo'yicha ishlarni bajarish
		A2.3	Aerodromni ta'mirlash va foydalanish ishlarini amalga oshirish	A2.01.3	Joriy ta'mirlash ishlarini, aerodromning kunduzgi belgilarini yangilash, harorat choklarini va yoriqlarni tozalash va germetizatsiyalash bo'yicha ishlarni bajarish
				A2.02.3	Aerodrom belgilarini bo'yash. Parvoz maydonida joylashgan jixozlarga texnik xizmat ko'rsatish, ta'mirlash va bo'yash
		A3.3	Aerodrom texnikalari va uskunalari bilan ishlash	A3.01.3	Materiallarni yuklash va tushirish (reagentlar, qum, maydalangan tosh va boshqalar). Maxsus qozonlar yordamida mastikani eritish. Kompressor yordamida yoriqlar va choklarni puflash. Burchak kesgich bilan kesish (bolgarka).
				A3.02.3.	Asbob va uskunalaridan foydalanish uchun tayyorlash va jihozlarining sozligini nazorat qilish
2.	31292 Qushlar va hayvonlarni qo'rqitish bo'yicha nazoratchi	B1.3	Kuzatuv va monitoring	B1.01.3	Vizual usullardan foydalangan holda aerodrom hududida va uning atrofida qushlar va hayvonlarning mavjudligi va harakatini kuzatish
		B2.3	Qushlar va hayvonlarni qo'rqitish va hududda mavjud emasligini ta'minlash	B2.01.3	Ornitologlar buyrug'i bilan maxsus (ov miltig'i) qurol yordamida qushlar va hayvonlarni qo'rqitish uchun o'z vaqtida harakat qilish
				B2.02.3	Xavfli hududlarda qushlar va hayvonlarning to'planishini oldini olish, shuningdek jismoniy bartaraf etish
		B3.3.	Xavf darajasini baholash va undan habardor qilish	B3.01.3	Maxsus quroldan (ov miltig'i) foydalanish bo'yicha tegishli jurnallarni to'ldirish, o'q-dorilardan foydalanish bo'yicha hisobotni olib borish
				B3.02.3	Aerodromdagi favqulotda vaziyat to'g'risida muhandis-ornitolog yoki yuqori turuvchi rahbariga o'z vaqtida xabar berish, radioaloqa va birlamchi yong'in o'chirish vositalaridan qanday foydalanishni bilish

3.	31550010 Texnik-ornitolog	D1.3	Dala kuzatuvlari va ornitologik ma'lumotlarni to'plash	D1.01.3	Aerodrom va uning atrofidagi qushlar va hayvonlarni xatti-harakatlari, soni, marshrutlari va faoliyati kuzatuvlarini olib borish.
				D1.02.3	Aerodrom hududi orqali ko'chib o'tishga moyil bo'lgan qushlar turlarni muntazam ravishda hisobga olish va mavsumiy o'zgarishlarni qayd etish (migratsiya va boshqalar).
		D2.3	Qushlar va hayvonlarni qo'rqitish bo'yicha tadbirlarni o'tkazish	D2.01.3	Aerodrom hududida qushlar va hayvonlar uyalarini olib tashlash va yangi uyalar paydo bo'lishini oldini olish
				D2.02.3	Qo'rqitish uskunalarning texnik holatini nazorat qilish (lazerlar, tovushli qurilmalar va boshqalar)
		D3.3	Hisob va hisobot hujjatlarini yuritish	D3.01.3	Ornitofaunani hisobga olish va qo'rqitish vositalarini qo'llash jurnallarini to'ldirish, HKlarinig qushlar bilan ro'yxatga olingan to'qnashuvlari bo'yicha ma'lumotlar bazasini yuritish
4.	31550001 Aerodrom xizmati texnigi	E1.4	Aerodromni ekspluatatsiya qilish va ta'mirlash ishlarini bajarish	E1.01.4	Aerodrom hududi holatini nazorat qilish va uchish maydonini joriy ta'mirlash ishlarini bajarish
				E1.02.4	Aerodromni foydalanishga tayyor holda saqlash bo'yicha tezkor kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish
		E2.4	HKlarini qabul qilishga tayyorgarlikni ta'minlash	E2.01.4	Reyslar kelishidan oldin ifloslanish va shikastlanishlarni tezkor bartaraf etish
		E3.4	Aerodrom texnikasi bilan ishlash	E3.01.4	Aerodromda ishlarni bajarishda maxsus transport vositalarini ishlarini boshqarish: - qor tozalash mashinalari, maxsus texnika, changyutgichlar va boshqalar.
5.	21429002 Aerodromlardan foydalanish bo'yicha muhandis	F1.5	Ishlarni rejalashtirish va tashkil etish	F1.01.5	Aerodrom obyektlaridan texnik foydalanishni tashkil etish
				F1.02.5	Aerodrom ishlarining sifatini nazorat qilish
		F2.5	Parvozlarning xavfsizligini ta'minlash	F2.01.5	Aerodrom elementlarining texnik holatini ko'zdan kechirish va tekshirish, parvozlarning xavfsizligiga tahdid soluvchi nosozliklarni aniqlash va bartaraf etish
		F3.5	Aerodromning texnik holatini baholash va tahlil qilish, qoplamalarni ko'rikdan o'tkazish bo'yicha komissiya ishida ishtirok etish hamda aniqlangan	F3.01.5	Aerodrom holatini baholash va tahlil qilishda ishtirok etish
				F3.02.5	Aerodrom qoplamalarini tekshirish komissiyalarida ishtirok etish

			nuqsonlar yuzasidan xulosa berish.		
		F4.5	Xodimlarni boshqarish	F4.01.5	O'ziga biriktirilgan bo'ysinuvchi xodimlar ishini tashkil etish, vazifalarni taqsimlash, ishlarning bajarilishini nazorat qilish
6.	21529011 Parvozlar xavfsizligining ornitologik ta'minoti muhandisi	G1.6	Ornitofaunaning tizimli monitoringi	G1.01.6	Qushlarning xatti-harakati va harakatlanishi yuzasidan dala kuzatuvlarini olib borish
				G1.02.6	Migratsiya yo'nalishlari va eng ko'p to'plangan hududlar xaritalarini tuzish va qushlarni havo kemalari uchun potensial xavf tug'diruvchi turlarni aniqlash
		G2.6	Ornitologik vaziyat tahlili	G2.01.6	Ornitologik xavf darajasini baholash (faollik indeksleri) va qushlar harakati bo'yicha mavsumiy va tezkor prognozlar tuzish
				G2.02.6	Qushlar bilan to'qnashuvlar statistikasini yuritish, hisobotlar, tahlillar, sxema xaritalari, qushlar faolligi prognozlarining xususiyatlari va oldini olish bo'yicha takliflar tayyorlash
		G3.6	Ornitologik xavfni kamaytirish chora-tadbirlarini ishlab chiqish va amalga oshirish	G3.01.6	Havfli-kritik hududlarni patrul qilish rejalari va sxemalarini ishlab chiqish
		G4.6	Profilaktik chora-tadbirlarni o'tkazish	G4.01.6	Ornitoxavfni kamaytirish bo'yicha chora-tadbirlarni ishlab chiqish va joriy etish
		G5.6	Hisob va hisobotni tashkil etish	G5.01.6	Qushlar va ular bilan bog'liq hodisalarni hisobga olish jurnallarini yuritish
				G5.02.6	Oylik va yillik hisobotlar, tahlillar, sxema xaritalari, qushlar faoliyati bo'yicha tavsifnomalar va shu kabilarni tayyorlash.
		G6.6	Ornitologik tekshiruvlarni o'tkazish va xodimlarga mashg'ulotlar tashkil etish	G6.01.6	Tekshiruvlarni tashkil etish va ularda qatnashish
				G6.02.6	Aeroport xodimlari bilan aviatsiya ornitologiyasi bo'yicha yo'riqnomalar o'tkazish va mashg'ulotlar tashkil etish
7.	13244011 Havo transportida (byuro, xizmat, guruh, baza,	H1.7	Aerodromdan texnik foydalanishni tashkil etish	H1.01.7	Ishni tashkil etish va nazorat qilish
				H1.02.7	Ko'riklarni tashkil etish, qoplamalar va uskunalaridagi nuqsonlarni aniqlash va bartaraf etish
		H2.7		H2.01.7	Hodisalar va favqulodda vaziyatlarni tergov qilishda ishtirok etish
				H2.02.7	Aerodrom xizmati xodimlarini o'qitish

	sho'ba, smena, ombor, otryad, maydon, partiya) boshlig'i (mudiri)		Hodisalarni tergov qilish, xodimlarni o'qitish va aerodrom tekshiruvlarida ishtirok etish.	H2.03.7	Aerodromni tekshirish, uning foydalanishga yaroqliligini baholash bo'yicha komissiyalarda ishtirok etish
		H3.7	Aerodrom xizmati xodimlarini boshqarish	H3.01.7	Smenalarni shakllantirish, texniklar, ishchilar, muhandislar ishini nazorat qilish
				H3.02.7	Yo'riqnomalar o'tkazish, bilimlarni tekshirish, malaka oshirishni tashkil etish
		H4.7	Aviatsiya va ishlab chiqarish xavfsizligiga rioya etilishini nazorat qilish	H4.01.7	Mehnat muhofazasini tashkil etish, SHHV vositalaridan foydalanishni tashkil etish
				H4.02.7	Aerodromga kirish rejimi va texnika harakati qoidalariga rioya etilishini nazorat qilish

IV. Kasblar xaritasi va mehnat funksiyalari tavsifi

Kasbning nomi:	Aerodrom ishchisi	
Mashg'ulot nomining kodi:	71190	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	2	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etilmaydi	
Amaliy tajriba (Ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Ish staji talab etilmaydi	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	Maxsus ruxsatlar: Ishga 18 yoshga to'lgan shaxslar qabul qilinadi. Majburiy dastlabki (ishga qabul qilinganda) va davriy tibbiy ko'rikdan o'tish talab qilinadi Ishga munosabat va hulq-atvor: - intizom va xavfsizlik qoidalariga rioya qilish-ko'rsatmalar, ichki qoidalar va tartib qoidalariga qat'iy rioya qilish; - uskunalar va jihozlarga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lish, nosozliklar to'g'risida o'z vaqtida xabar berish; - ish vaqtidan samarali va oqilona foydalanish bilan vazifalarni bajarish; - ta'mirlash va joriy texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha barcha turdagi murakkab ishlarni bajarish. (uchish maydonchasi, uchish-qo'nish yo'laklari, burilish yo'llari, perronlarning to'xtash joylari). Parvoz maydoni va uning ustki qoplamalarini joriy ta'mirlash. Mashinalar va mexanizmlarga texnik xizmat ko'rsatish. Parvoz paytida drenaj tizimining tozalash va tekshirish; - o'z tajribalarini hamkasblari bilan o'zaro baham ko'rish; - xavfsizlik talab qilinadigan ishlarni bajarish, yong'in xavfsizligi, sanoat havfsizligi va atrof-muhitni muhofaza qilish.	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	umumiy o'rta ta'lim	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	tayanch o'rta ta'lim+ish joyida qisqa muddatli o'qitish (instruktaj) yoki qisqa muddatli kurslar yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reestrida mavjudligi:	-	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:		
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	2	Aerodrom ishchisi

Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
A1.3 - Aerodromning yer ustki qoplamalarini tayyorlash va sozligini saqlash	A1.01.3- Uchish-qo'nish maydonlari hududini foydalanishga tayyorlash	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Ta'mirlash ishlarini olib borish uchun zarur bo'lgan materiallar miqdorini aniqlash
		2. Tegishli mexanizmlar yordamida uchish-qo'nish yo'laklarini joriy ta'mirlashga tayyorlash
		3. Aerodromdagi ta'mirlash ishlari olib boriladigan va xavfli joylarni ko'chma markirovka belgilari o'rnatilgan holda to'sib qo'yish
		4. Aerodrom qoplamalarini begona jismlardan tozalash
		5. Uchish maydonining drenaj tizimi sozligini tekshirish
		6. Praymer, sovuq mastika tayyorlash
		7. Uchish maydonidagi choklar va yoriqlarni tozalash
		8. Aerodrom mexanizmlarini tozalash
		9. Lak-bo'yoq materiallarini tayyorlash
		10. Donali, paketli, suyuq va sochiluvchan yuklar hamda inert materiallarni ortish va tushirish ishlarini bajarish
		11. Ish jarayonida aniqlangan texnologik jarayon buzilishlari haqida rahbari xabardor qilish
		12. Lak-bo'yoq materiallarini markirovkalash mexanizmlariga quyish
		13. Uchish maydonining tuproqli qismidagi o'tlarni o'rish
		Ko'nikmalar:
		Parvozlar xavfsizligi, mehnatni muhofaza qilish va yong'in xavfsizligi talablariga rioya qilgan holda uchish maydonini ekspluatatsiya qilish bo'yicha yordamchi tayyorgarlik ishlarini bajarishda kichik mexanizatsiya vositalari, moslamalari va asboblardan foydalanish
		Aloqa vositalaridan foydalanish
		Ta'mirlash materiallari, mastikalar va reagentlar bilan ishlash, xo'jalik

		inventarlari va kichik mexanizatsiya vositalaridan foydalanish
		Uchish maydonini ekspluatatsiya qilish bo'yicha yordamchi tayyorgarlik ishlarini bajarishda normativ materiallarini qo'llash
		Bilimlar:
		Yilning turli fasllarida uchish maydonidan foydalanish qoidalari
		Parvozlarning xavfsizligini boshqarish tizimi talablari
		Atrof-muhitni muhofaza qilish talablari
		Yong'in xavfsizligi qoidalari
		Aerodrom qoplamalarini qor va muzdan, yot jismlardan tozalash bo'yicha tayyorgarlik ishlarini bajarish qoidalari va texnologiyalari
		Aerodrom qoplamalarini joriy ta'mirlash bo'yicha tayyorgarlik ishlarini bajarish qoidalari va texnologiyalari
		Havo kemalarining uchishi, qo'nishi, boshqarilishi va to'xtab turishi uchun mo'ljallangan aerodromlarga qo'yiladigan normativ-huquqiy hujjatlar talablari
		Radioalmashuvni olib borish qoidalari
		Aerodrom xizmatining harakat xizmati va aerodromda parvozlarni ta'minlovchi yer usti xizmatlari bilan o'zaro hamkorligi qoidalari va texnologiyalari
		Maxsus transport va mexanizatsiya vositalari harakatini tashkil etish bo'yicha lokal normativ hujjatlar
	A1.02.3 - Parvoz maydonining sirtini parvarish qilish bo'yicha ishlarni bajarish	Mehnat harakatlari:
		1. Aerodrom qoplamalarini mexanizmlardan foydalangan holda qor va muzdan, yot jismlardan tozalash ishlarini bajarish
		2. Ish jarayonida aniqlangan texnologik jarayon buzilishlari haqida rahbari xabardor qilish
		3. Aerodrom mexanizmlarini tozalash va nosozliklarini bartaraf etish
		4. Suv oqizish-drenaj tizimini tozalash
		5. Aerodrom qoplamalari markirovkasini mexanizatsiyalashgan yoki qo'lda yangilash

		6. Mahalliy me'yoriy hujjatlar talablariga muvofiq belgilangan balandlikdagi o'tlarni saqlash
		7. Uchish maydonining tuproq qismini parvarish qilish
		Ko'nikmalar:
		Uchish maydonining suv oqizish-drenaj tizimi nosozliklarini bartaraf etish
		Uchish maydoni yuzasini, uning sun'iy va tuproq qoplamalarini parvarish qilish ishlarini bajarishda normativ materiallarini qo'llash
		Ta'mirlash materiallari, mastikalar va reagentlar bilan ishlash
		Uchish maydoni yuzasini, uning sun'iy va tuproq qoplamalarini parvarish qilish ishlarini bajarishda lok-bo'yoq materiallari, asboblari va moslamalardan foydalanish
		Mahalliy me'yoriy hujjatlar talablariga muvofiq belgilangan balandlikdagi o'tlarni saqlash
		Aerodrom mexanizmlarining nosozliklarini tuzatish
		Bilimlar:
		Yilning turli fasllarida uchish maydonidan foydalanish qoidalari
		Parvozlar xavfsizligini boshqarish tizimi talablari
		Maxsus transport va mexanizatsiya vositalari harakatini tashkil etish bo'yicha lokal normativ hujjatlar
		Atrof-muhitni muhofaza qilish talablari
		Yong'in xavfsizligi qoidalari
		Aerodrom qoplamalarini qor va muzdan, yot jismlardan tozalash ishlarini bajarish qoidalari
		Aeroportning suv chiqarish va drenaj tizimlarini ekspluatatsiya holatida saqlash ishlarini tashkil etish bo'yicha umumiy qoidalar
		Aerodrom qoplamalarini joriy ta'mirlash bo'yicha tamg'lash ishlarini bajarish qoidalari
		Fuqaro havo kemalarining uchishi, qo'nishi, boshqarilishi va to'xtab turishi uchun mo'ljallangan aerodromlarga qo'yiladigan normativ-huquqiy hujjatlar talablari

		Aerodrom xizmatining harakat xizmati va aerodromda parvozlarni ta'minlovchi yer usti xizmatlari bilan o'zaro hamkorligi qoidolari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Aerodromni joriy ta'mirlash va saqlash ishlarining sifatsiz va o'z vaqtida bajarilmasligi.
		2. Xarajat materiallarini sarflash me'yorlariga rioya qilmaslik.
		3. Aerodromdagi kichik mexanizatsiya vositalaridan savodsizlarcha foydalanish.
		4. Asboblarni, moslamalar, maxsus kiyimlar va shaxsiy himoya vositalarining sinishi va yo'qolishi.
		5. Yong'inga qarshi xavfsizlik, mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi bo'yicha talablar va yo'riqnomalarga rioya qilmaslik.
		6. O'z xizmat vazifalarini bajarish jarayonida yuzaga kelgan xavfli omillar to'g'risida chiziqli rahbarga o'z vaqtida axborot berish.
		7. "Ichki mehnat tartibi qoidolari" va "Tashkilot xodimlarining odob-axloq qoidolari"ga rioya qilmaslik.
		8. Subordinatsiyaning buzilishi.
		9. "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni talablariga rioya qilmaslik.
		10. Ichki mehnat tartibi qoidalarini, ruxsat berish va obyekt ichki rejimi qoidalarini buzish.
A2.3 – Aerodromni ta'mirlash va foydalanish ishlarini amalga oshirish	A2.01.3 – Joriy ta'mirlash bo'yicha ishlarni amalga oshirish	Mehnat harakatlari:
		Aerodrom qoplamalarini joriy ta'mirlashda qo'llaniladigan materiallardan aralashmalar tayyorlash
		Qo'llaniladigan aerodrom mexanizmlarini zarur tartibda va soz holda saqlash
		Aerodrom qoplamalaridagi choklar va yoriqlarni mastika bilan to'ldirish
		Ish jarayonida aniqlangan texnologik jarayon buzilishlari haqida rahbari xabardor qilish
		Uchish maydonining barcha turdagi qoplamalarini joriy ta'mirlash
		Aerodromda aniqlangan nuqsonlarni bartaraf etish

		ko'nikmalar:
		Uchish maydonini va uchish-qo'nish yo'laklari, yurish yo'laklari, havo kemalari to'xtab turadigan joylar va perronlarning sun'iy qoplamalarini joriy ta'mirlash bo'yicha barcha turdagi murakkab ishlarni bajarishda asboblari, moslamalar va yonilg'i-moylash materiallaridan foydalanish
		Uchish maydonini va uchish-qo'nish yo'laklari, yurish yo'laklari, havo kemalari to'xtab turadigan joylar va perronlarning sun'iy qoplamalarini joriy ta'mirlash bo'yicha barcha turdagi murakkab ishlarni bajarishda ma'lumotnoma materiallarini qo'llash
		bilimlar:
		Yilning turli fasllarida uchish maydonidan foydalanish qoidalari
		Fuqaro havo kemalarining uchishi, qo'nishi, boshqarilishi va to'xtab turishi uchun mo'ljallangan aerodromlarga qo'yiladigan normativ-huquqiy hujjatlar talablari
		Aerodrom qoplamalarini joriy ta'mirlash ishlarini bajarish qoidalari
		Aerodrom xizmatining harakat xizmati va aerodromda parvozlarni ta'minlovchi yer usti xizmatlari bilan o'zaro hamkorligi qoidalari
		Maxsus transport va mexanizatsiya vositalari harakatini tashkil etish bo'yicha lokal normativ hujjatlar
		Parvozlarning xavfsizligini boshqarish tizimi talablari
	A2.02.3 – Aerodrom belgilarini bo'yash. Parvoz maydonida joylashgan jixozlarga texnik xizmat ko'rsatish, ta'mirlash va bo'yash	Mehnat harakatlari:
		UChQ (uchish-qo'nish yo'lagi), rul yo'laklari va perronlardagi belgilarni bo'yash.
		Belgilarni GOST/ICAO talablariga muvofiq tiklash.
		Belgilarni oldindan tozalash, quritish va sirtini tayyorlash.
		Bo'yoq qatlamining qalinligi va sifatini nazorat qilish.
		Metall konstruksiyalarni zangdan tozalash va bo'yash.
		ko'nikmalar:

A3.3 - Aerodrom texnikalari va uskunalari bilan ishlash		Belgilarni aniq o'lchov va sxema asosida chizish.
		Bo'yoq va lak materiallari bilan ishlash tajribasi.
		Elektr yoritish uskunalari bilan ishlash ko'nikmasi.
		Oddiy ta'mirlash asboblari (perforator, maydalagich, payvandlash apparati)dan foydalanish.
		O'lchov asboblari bilan ishlash (ruletka, nivelir).
		bilimlar:
		Aerodrom markirovkasi standartlari (ICAO talablari asoslari).
		Mehnatni muhofaza qilish va texnika xavfsizligi.
		Yong'in xavfsizligi qoidolari.
		Elektr xavfsizligi asoslari (kamida II guruh).
		Qurilish va ta'mirlash materiallari xususiyatlari.
		Parvoz maydonida harakatlanish tartibi.
	A3.01.3 - Materiallarni yuklash va tushirish (reagentlar, qum, maydalangan tosh va boshqalar). Maxsus qozonlar yordamida mastikani eritish. Kompessor yordamida yoriqlar va choklarni puflash. Burchak kesgich bilan kesish (bolgarka).	Mehnat harakatlari:
		Yuk ko'tarish texnikasidan (aravacha, yuk ko'taruvchi mexanizm) foydalanish.
		Materiallarni me'yor bo'yicha sarflash va joylashtirish.
		Ombor va maydonda xavfsiz saqlashni ta'minlash.
		Yoriq va choklarni chang, qum va namlikdan tozalash.
		Havo bosimini sozlash va kompressorni xavfsiz ishga tushirish.
		Shlang va ulanishlarni tekshirish.
		Ish joyini tayyorlash va keyingi bosqichga topshirish.
		ko'nikmalar:
		Elektr va mexanik asboblari bilan ishlash tajribasi.
		Issiq materiallar bilan ishlash ko'nikmasi.
		Texnika xavfsizligi talablariga rioya qilish.
		bilimlar:
		Bitum va mastika xususiyatlari.
		Elektr xavfsizligi asoslari.
		Parvoz maydonida ishlash tartibi va ruxsat tizimi.
		Mehnat harakatlari:

	A3.02.3 - Asbob va uskunalardan foydalanish uchun tayyorlash va jihozlarining sozligini nazorat qilish	Ish boshlashdan oldin asbob va mexanizmlarni koʻzdan kechirish.
		Elektr asboblarining kabeli, vilkasi va himoya qoplamalarini tekshirish.
		Nosozlik aniqlanganda rahbarga xabar berish va foydalanishni toʻxtatish.
		Ish tugagach asboblarni tozalash, saqlash joyiga topshirish.
		Texnik xizmat koʻrsatish jurnaliga qayd kiritish.
		koʻnikmalar:
		Mexanik va elektr asboblarni ishlatish malakasi.
		Jihozlarning oddiy nosozliklarini aniqlash va bartaraf etish.
		Oʻlchov asboblari (manometr, termometr va boshqalar) bilan ishlash.
		Xavfsizlik texnikasi talablariga qatʼiy rioya qilish.
		bilimlar:
		Mehnatni muhofaza qilish va yongʻin xavfsizligi qoidalari.
		Parvoz maydonida maxsus texnikadan foydalanish tartibi.
		Jihozlarni profilaktik koʻrikdan oʻtkazish tartibi.
	Masʼuliyat va mustaqillik:	Aerodromni joriy taʼmirlash va saqlash ishlarining sifatsiz va oʻz vaqtida bajarilmasligi. - Xarajat materiallarini sarflash meʼyorlariga rioya qilmaslik. - Aerodromdagi kichik mexanizatsiya vositalaridan savodsizlarcha foydalanish. - Asboblar, moslamalar, maxsus kiyimlar va shaxsiy himoya vositalarining sinishi va yoʻqolishi. - Yongʻinga qarshi xavfsizlik, mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi boʻyicha talablar va yoʻriqnomalarga rioya qilmaslik. - Oʻz xizmat vazifalarini bajarish jarayonida yuzaga kelgan xavfli omillar toʻgʻrisida chiziqli rahbarga oʻz vaqtida axborot berish. - "Ichki mehnat tartibi qoidalari" va "Tashkilot xodimlarining odob-axloq qoidalari"ga rioya qilmaslik. - Subordinatsiyaning buzilishi.

		- "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni talablariga rioya qilmaslik. - Ichki mehnat tartibi qoidalarini, ruxsat berish va obyekt ichki rejimi qoidalarini buzish.
	Texnik yoki texnologik talab	- Aerodrom infratuzilmasini bilish. - Maxsus texnika bilan ishlash ko'nikmasi. - Texnik xizmat ko'rsatish bilimlari. - Xavfsizlik texnologiyalariga rioya qilish. - O'lchov va nazorat asboblari bilan ishlash. - Favqulodda holat texnologiyalari. - Aloqa vositalaridan foydalanish.

Kasbning nomi:	Qushlar va hayvonlarni qo'rqitish bo'yicha nazoratchi	
Mashg'ulot nomining kodi:		
TMR bo'yicha malaka darajasi:	2	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etilmaydi	
Ish stajiga (amaliy tajriba) qo'yiladigan talablar:	Qurolli Kuchlarda haqiqiy harbiy xizmatni yoki safarbarlik chaqiruvi rezervidagi oylik yig'inlarni o'tash.	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalariga qo'yiladigan talablar	Maxsus ruxsatnomalar: 18 yoshga to'lgan shaxslar qabul qilinadi. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda dastlabki majburiy (ishga kirayotganda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan), shuningdek navbatdan tashqari tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Ovchilik qurolini olib yurish va undan foydalanish uchun maxsus ruxsatnoma. Ishga munosabati va shaxsiy fazilatlar: - intizom va xavfsizlik qoidalariga rioya qilish - yo'riqnomalar, ichki tartib-qoidalar va rejim qoidalariga qat'iy rioya qilish; - ish vaqtidan samarali va oqilona foydalangan holda qo'yilgan vazifalarni bajarish; - AT va TX, yong'in xavfsizligi, ishlab chiqarish sanitariyasi va atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha talablarni bajarish; - texnika va uskunalariga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lish, nosozliklar haqida o'z vaqtida xabar berish.	
Ta'lim darajasiga qo'yiladigan talablar:	umumiy o'rta ta'lim	
Norasmiy va informativ ta'lim bilan bog'liqligi:	tayanch o'rta ta'lim+ish joyida qisqa muddatli o'qitish (instruktaj) yoki qisqa muddatli kurslar yoki amaliy tajriba	
Kasb standartlari reyestrda mavjudligi:		
Boshqa mumkin bo'lgan kasb nomlari:	-	
mashg'ulot turi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	kasb nomi:
	2	Qushlar va hayvonlarni qo'rqitish bo'yicha nazoratchi

Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
B1.3 - Kuzatuv va monitoring	B1.01.3 - Vizual usullardan foydalangan holda aerodrom hududida va uning atrofida qushlar va hayvonlarning mavjudligi va harakatini kuzatish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		Aerodrom hududi va unga tutash zonalarini muntazam ko'zdan kechirish.
		UChQ (uchish-qo'nish yo'lagi), rul yo'laklari, perron va yashil zonalarda qushlar va hayvonlar mavjudligini aniqlash.
		Binokl va boshqa optik vositalardan foydalanish.
		Qushlar to'planishi, uchish yo'nalishi va migratsiya davrlarini kuzatish.
		Aniqlangan holatlar haqida dispetcherga tezkor xabar berish.
		Kuzatuv natijalarini jurnalga qayd etish.
		Ko'nikmalar:
		Qush va yovvoyi hayvonlarning xatti-harakatini aniqlash.
		Pirotexnika vositalaridan xavfsiz foydalanish.
		Radioaloqa orqali aniq va qisqa ma'lumot berish.
		Ochiq maydonda va tungi sharoitda ishlash.
		Bilimlar:
		Parvoz xavfsizligi talablari.
		Qushlar migratsiyasi va biologiyasi asoslari.
		Aeroport hududida harakatlanish qoidalari.
		Yong'in va texnika xavfsizligi.
		Favqulodda vaziyatlarda harakat qilish tartibi.
B2.3 - Qushlar va hayvonlarni qo'rqitish va hududda mavjud emasligini ta'minlash	B2.01.3 Ornitologlar buyrug'i bilan maxsus (ov miltig'i) qurol yordamida qushlar va hayvonlarni qo'rqitish uchun o'z vaqtida harakat qilish	Mehnat harakatlari:
		Qurolni muhandis-ornitolog (texnik-ornitolog) dan o'qsiz holatda qabul qilish.
		Aerodrom xizmati muhandis (texnik) -ornitologi ko'rsatmasiga binoan aerodromda ov miltig'idan o'q uzib, qushlarni cho'chitadi, yovvoyi hayvonlar va daydi itlarni otadi.
		Qushlarni qo'rqitish yoki yovvoyi hayvonlarni otish amalga oshirilgandan so'ng, nazoratchi qurol, patronlar va patron gilzalarini muhandis (texnik) - ornitologga topshiradi.
		Ma'lumotlarni injener-ornitologga yoki dispetcherlik xizmatiga uzatish.
		Yo'riqnoma va parvozlarni ta'minlovchi xizmatning o'zaro hamkorlik texnologiyasiga muvofiq o'zaro hamkorlik
		Ko'nikmalar:
		Uzoq masofadagi qushlar/hayvonlar to'dasini payqay olish va xavf darajasini tezda baholash.
		Aloqa vositalaridan foydalanmoq
		Qurol va boshqa jihozlar bilan muomala qilishda xavfsizlik texnikasiga rioya qilish
		Qurol va patronlardan foydalanishni hisobga olish jurnallarini savodli va aniq yuritish qobiliyati
		Bilimlar:

		Ov miltig'ining moddiy qismini bilish
		Ov miltig'idan foydalanish qoidalari
		Aerodrom infratuzilmasi, ish yo'nalishlari va xavf zonalarini bilish
		Ovchilik qurolidan foydalanish qoidalari va unga texnik xizmat ko'rsatish tartibini bilish
		Atrof-muhitni muhofaza qilish talablari
		Yong'in xavfsizligi qoidalari
		Havo kemalarining uchishi, qo'nishi, boshqarilishi va to'xtab turishi uchun mo'ljallangan aerodromlarga qo'yiladigan normativ-huquqiy hujjatlar talablari
		Aerodrom xizmatining harakat xizmati va aerodromda parvozlarni ta'minlovchi yer usti xizmatlari bilan o'zaro hamkorligi qoidalari va texnologiyalari
		Maxsus transport va mexanizatsiya vositalari harakatini tashkil etish bo'yicha lokal normativ hujjatlar
	B2.02.3 - Xavfli hududlarda qushlar va hayvonlarning to'planishini oldini olish, shuningdek jismoniy bartaraf etish	Mehnat harakatlari:
		UChQ, rul yo'laklari, perron va yashil zonalarda muntazam patrul.
		Qushlar va hayvonlarni jalb qiluvchi omillarni aniqlash (suv to'planishi, oziq-ovqat chiqindilari, baland o'tlar).
		Drenaj va hududni tozalash bo'yicha xizmatlarga axborot berish.
		Panjara va to'siqlarni tekshirish, nosozliklarni bartaraf etish.
		Maxsus xizmat (masalan, lochin yordamida) orqali biologik usul qo'llash.
		Ko'nikmalar:
		Qush va yovvoyi hayvon xatti-harakatini aniqlash.
		Pirotexnika va qo'rqitish vositalaridan xavfsiz foydalanish.
		Radioaloqa orqali aniq va qisqa ma'lumot uzatish.
B3.3 – Xavf darajasini baholash va undan habardor qilish	B3.01.3 - Maxsus qurol (ov miltig'i) foydalanish bo'yicha tegishli jurnallarni to'ldirish, o'q-dorilardan foydalanish bo'yicha hisobotni olib borish	Bilimlar:
		Parvoz xavfsizligi talablari va "bird strike" xavfi.
		Qushlar migratsiyasi va mavsumiy faolligi.
		Ekologiya va hayvonot dunyosini muhofaza qilish qonunchiligi.
		Mehnat harakatlari:
		Qurol va o'q-dorilarni belgilangan tartibda qabul qilish (raqam, holati, miqdori).
		Qabul-topshirish jurnaliga imzo qo'yish.
		Smenadan so'ng qurolni tozalash, ko'zdan kechirish va saqlash joyiga topshirish
		Maxsus qurolidan foydalanish faktini darhol jurnalga qayd etish (sana, vaqt, joy, sabab).
		Sarflangan o'q-dorilar miqdorini ko'rsatish.
		Qoldiq o'q-dorilarni inventarizatsiya qilish.
		Ko'nikmalar:
		Ov miltig'idan xavfsiz foydalanish malakasi.
		O'q-dorilar hisobini aniq yuritish.
		Hujjatlarni rasmiylashtirish va dalolatnoma tuzish.

		Bilimlar: Qurol va o'q-dorilarni saqlash hamda hisobga olish qoidalari. Parvoz xavfsizligi talablari. Ekologik va hayvonot dunyosini muhofaza qilish me'yorlari. Mehnatni muhofaza qilish va texnika xavfsizligi. Aeroport ichki tartib-qoidalari.
	B3.02.3 - Aerodromdagi favqulotda vaziyat to'g'risida muhandis-ornitolog yoki yuqori turuvchi rahbariga o'z vaqtida xabar berish, radioaloqa va birlamchi yong'in o'chirish vositalaridan qanday foydalanishni bilish	Mehnat harakatlari: Aerodrom hududida aniqlangan xavf (qushlar to'planishi, hayvon chiqishi, yong'in, begona predmet) haqida darhol muhandis-ornitolog yoki bevosita rahbarga xabar berish. Xabarni aniq va qisqa shaklda berish (joylashuv, vaqt, xavf turi, tahminiyl ko'lam). Faqat xizmat maqsadida va qisqa, aniq iboralar bilan uzatish. Radioaloqa vositasining zaryadi va sozligini tekshirish. Favqulodda kanalni bilish va zaruratda foydalanish. Ko'nikmalar: Radioetiket qoidalariga rioya qilish. Birlamchi yong'in o'chirish vositalarini amaliy qo'llash. Xavfni tez baholash va to'g'ri qaror qabul qilish. Bilimlar: Parvoz xavfsizligi talablari. Radioaloqa reglamenti. Yong'in xavfsizligi qoidalari. Mehnatni muhofaza qilish talablari.
Mas'uliyat va mustaqillik:		- Qushlar va hayvonlarni qo'rqitish uchun quroldan foydalanilganda, nazoratchi belgilangan qoidalar va xavfsizlik choralariga rioya qilish uchun to'liq javobgardir. - Mehnatni muhofaza qilish, yong'in va texnika xavfsizligi, atrof-muhitni muhofaza qilish va ishlab chiqarish sanitariyasi bo'yicha qoidalar, normalar va yo'riqnomalarga, "Ichki mehnat tartibi qoidalari," "Odob-axloq qoidalari" va xizmatdagi mehnat intizomiga, ruxsat berish va obyekt ichidagi rejim qoidalariga, aviatsiya xavfsizligi qoidalariga rioya qilmaslik. - Mehnat va texnologik intizomga rioya qilish. - ruxsatnomani (ruxsatnomani) ustki kiyimning ko'rinarli joyida taqib yurish tartibiga qat'iy rioya qilish. - Ruxsatnomaning (ruxsatnomaning) amal qilish muddati tugagach va ishdan bo'shatilganda uni o'z vaqtida qaytarish. - Funksional vazifalarni bajarishda va aeroport sektorlari bo'ylab harakatlanishda yorug'lik qaytaruvchi nimchalarni majburiy kiyish. - O'zbekiston Respublikasining "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonuni talablarini bajarmaslik. - Miltiqning o'z-o'zidan otilishiga yo'l qo'ymaydigan ehtiyot choralariga rioya qilish. - Quroldan noto'g'ri foydalanish.

	- Korxonaga tegishli bo'lgan qurol-yarog' va o'q-dorilar, mol-mulkning yaroqsiz holga kelishi va o'z funksional vazifalarining buzilishi, qaytarib bo'lmaydigan oqibatlarga olib kelishi.
Texnik yoki texnologik talab	- Ornitologik monitoring texnologiyalari. - Bioxavfsizlik qurilmalari bilan ishlash. - Qushlarni haydash texnologiyalari. - Axborot tizimlari.

Kasbning nomi:	Texnik-ornitolog	
Mashg'ulot nomining kodi:	31550	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	5	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Ish stajiga (amaliy tajriba) qo'yiladigan talablar:	Talab etilmaydi	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalariga qo'yiladigan talablar	Maxsus ruxsatnomalar: 18 yoshga to'lgan shaxslar qabul qilinadi. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda dastlabki majburiy (ishga kirayotganda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan), shuningdek navbatdan tashqari tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Ovchilik qurolini olib yurish va undan foydalanish uchun maxsus ruxsatnoma. Ishga munosabati va shaxsiy fazilatlari: - intizom va xavfsizlik qoidalariga rioya qilish - yo'riqnomalar, ichki tartib-qoidalar va rejim qoidalariga qat'iy rioya qilish; - ish vaqtidan samarali va oqilona foydalangan holda qo'yilgan vazifalarni bajarish; - AT va TX, yong'in xavfsizligi, ishlab chiqarish sanitariyasi va atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha talablarni bajarish; - texnika va uskunalarga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lish, nosozliklar haqida o'z vaqtida xabar berish.	
Ta'lim darajasiga qo'yiladigan talablar:	o'rta maxsus professional ta'lim	
Norasmiy va informativ ta'lim bilan bog'liqligi:	2) boshlang'ich professional ta'lim yoki o'rta professional ta'lim+norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba	
Kasb standartlari reyestrda mavjudligi:	-	
Boshqa mumkin bo'lgan kasb nomlari:		
mashg'ulot turi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	kasb nomi:
	5	Texnik-ornitolog

Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
D1.3 - Dala kuzatuvlari va ornitologik ma'lumotlarni to'plash	D1.01.3 - Aerodrom va uning atrofidagi qushlar va hayvonlarni xatti-harakatlari, soni, marshrutlari va faoliyati kuzatuvlarini olib borish.	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		Ornitologik vaziyatni tahlil qilish va bashorat qilish hamda bu haqda tegishli xizmatlarni xabardor qilish.
		Haqiqiy va kutilayotgan ornitologik vaziyat to'g'risidagi ma'lumotlarni muntazam ravishda IIB xizmati, ekipajlar va rahbar xodimlar e'tiboriga yetkazish.
		Tashqi tashkilotlar mutaxassislarini jalb qilgan holda aerodrom atrofini ornitologik tekshirishda ishtirok etish.
		Aerodrom hududida qushlar harakatini vizual kuzatish.
		Parvozlarni ornitologik ta'minlash bo'yicha rahbariy hujjatlar va FAning parvozlari xavfsizligini aviatsiya-ornitologik ta'minlashni belgilovchi boshqa rahbariy hujjatlari talablarini bajarish.
		Aerodrom hududidagi ornitologik vaziyatning oylik, mavsumiy xarita-sxemalarini ishlab chiqishda ishtirok etish.
		Xavfli omillar, oqibatlar va xavf omillarini aniqlash va aniqlash.
		Ko'nikmalar:
		Uzoq masofadagi qushlar/hayvonlar to'dasini payqash va xavf darajasini tezda baholash qobiliyati.
		Aloqa vositalaridan foydalanmoq
		To'plangan ma'lumotlarni tahlil qilish qobiliyati (qushlarning parvozlari soni, ularning xatti-harakatlari, mavsumiyliigi, ob-havo sharoitlari)
		Joylarni dalada tekshirish ko'nikmalari
		Bilimlar:
		O'zbekiston Respublikasi Havo kodeksini (O'zR HHK) bilish
		Parvozlarni aerodrom va aviatsiya-ornitologik ta'minlash bo'yicha hujjatlarni, parvozlarni ornitologik ta'minlashni tartibga soluvchi me'yoriy hujjatlarni bilish
		Aerodrom infratuzilmasi, ish yo'nalishlari va xavf zonalarini bilish
		Aeroport xizmatlarining parvozlari xavfsizligini ta'minlash bo'yicha faoliyatini belgilovchi fuqaro aviatsiyasining Rahbariy hujjatlari talablarini bilish
		HKning qushlar bilan to'qnashuvini oldini olishning asosiy usullari va vositalari
		Ornitologiya, qushlar ekologiyasi va ornitogeografiya asoslari.
		Aeroportning ichki mehnat tartibi qoidalari.
		Yong'in xavfsizligi qoidalari

		Havo kemalarining uchishi, qo'nishi, boshqarilishi va to'xtab turishi uchun mo'ljallangan aerodromlarga qo'yiladigan normativ-huquqiy hujjatlar talablari
		Aerodrom xizmatining harakat xizmati va aerodromda parvozlarni ta'minlovchi yer usti xizmatlari bilan o'zaro hamkorligi qoidalari va texnologiyalari
		Maxsus transport va mexanizatsiya vositalari harakatini tashkil etish bo'yicha lokal normativ hujjatlar
	D1.02.3 - Aerodrom hududi orqali ko'chib o'tishga moyil bo'lgan qushlar turlarni muntazam ravishda hisobga olish va mavsumiy o'zgarishlarni qayd etish (migratsiya va boshqalar).	Mehnat harakatlari:
		Qush turlarini aniqlash va sonini taxminiy hisoblash.
		UChQ, rul yo'laklari, suv havzalari va yashil zonalarda to'planish joylarini belgilash.
		Migratsiya davrida (bahor/kuz) kuzatuv intensivligini oshirish.
		☑ Qushlarning uchish balandligi va yo'nalishini qayd etish.
		Migratsiya davrlari, ko'payish mavsumi va ob-havo ta'sirini hisobga olish.
		Bird strike xavfi yuqori davrlarni aniqlash.
		Ko'nikmalar:
		Qush turlarini tashqi belgilariga ko'ra aniqlash.
		Binokl va kuzatuv uskunalaridan foydalanish.
		Ma'lumotlarni tizimli qayd etish va tahlil qilish.
		Radioaloqa orqali tezkor ma'lumot uzatish.
		Mavsumiy xavf darajasini baholash.
		Bilimlar:
		Migratsiya jarayonlari va mavsumiy xatti-harakatlar.
		Aerodrom hududida parvoz xavfsizligi talablari.
		Qushlar biologiyasi asoslari.
		Ekologiya va hayvonot dunyosini muhofaza qilish me'yorlari.
		Hisobot va statistik ma'lumotlarni yuritish tartibi.
D2.3 – Qushlar va hayvonlarni qo'rqitish bo'yicha tadbirlarni o'tkazish	D2.01.3 - Aerodrom hududida qushlar va hayvonlar uyalarni olib tashlash va yangi uyalar paydo bo'lishini oldini olish	Mehnat harakatlari:
		UChQ, rul yo'laklari, perron, hangarlar va hududga tutash yashil zonalarda qush va hayvon uyalari mavjudligini aniqlash.
		Maxsus asboblarda yordamida (darzlik vositalari, uzun tayoq, qaychi va boshqalar) uyalarni xavfsiz tarzda olib tashlash.
		Olib tashlangan uyaning qoldiqlarini tozalash va hududni tekislash.
		Bioakustik qurilmalar, lazer yoki boshqa qo'rqitish vositalaridan foydalanish.
		Hududni muntazam patrul qilish.
		Ko'nikmalar:
		Quş va hayvon uyalari joylashishini aniqlash.
		Uyalarning xavfsiz olib tashlash usullarini bilish.
		Bioakustik, pirotexnik va boshqa qo'rqitish vositalaridan foydalanish.
		Patron yoki qurol ishlatishda xavfsizlik qoidalariga rioya qilish.

	D2.02.3 - Qoʻrqitish uskunalarining texnik holatini nazorat qilish (lazerlar, tovushli qurilmalar va boshqalar)	Bilimlar:
		Qushlar va yovvoyi hayvonlar biologiyasi, uyalar tuzilishi.
		Aerodrom hududida parvoz xavfsizligi.
		Migratsiya va mavsumiy faollik xususiyatlari.
		Mehnat harakatlari:
		Batareyalar, zaryadlash tizimi, kabel va ulanmalarning holatini tekshirish.
		Qurilmalarni ishga tushirishdan oldin test sinovini oʻtkazish.
		Nosozlik yoki ishga yaroqsiz uskunani aniqlash va rahbariyatga xabar berish.
		Koʻnikmalar:
		Lazer va tovushli qurilmalarni ishlatish va sozlash.
		Elektr va mexanik qismlarni vizual tekshirish.
		Nosozliklarni aniqlash va birlamchi chora koʻrish.
		Texnik hujjat va yoʻriqnomalarni oʻqish va tushunish.
		Ochiq maydonda va turli ob-havoda ishlash.
	Bilimlar:	
	Qush va yovvoyi hayvonlarni qoʻrqitish texnologiyasi.	
	Uskunalar tuzilishi va ishlash prinsipi.	
	Elektr xavfsizligi asoslari va batareya zaryadlash qoidalari.	
	Mehnatni muhofaza qilish va parvoz xavfsizligi talablari.	
	Hisobot yuritish va texnik nazorat tartibi.	
D3.3 – Hisob va hisobot hujjatlarini yuritish	D3.01.3 - Ornitofaunani hisobga olish va qoʻrqitish vositalarini qoʻllash jurnallarini toʻldirish, HKlarinig qushlar bilan roʻyxatga olingan toʻqnashuvlari boʻyicha maʼlumotlar bazasini yuritish	Mehnat harakatlari:
		Migratsiya, mavsumiy faollik va uchish balandligini qayd etish.
		Hisobot jurnallarini toʻldirish (sana, vaqt, joy, tur, soni, xatti-harakat).
		Har bir patrul va smena boʻyicha jurnallarni toʻldirish.
		Qushlar bilan roʻyxatga olingan toʻqnashuvlar (bird strike) maʼlumotlarini maʼlumotlar bazasida yangilash.
		Hisobotlar tayyorlash: haftalik, oylik va mavsumiy tahlil.
		Zarurat boʻlsa, statistik va vizual (grafik, jadval) koʻrinishida taqdim etish.
		Koʻnikmalar:
		Qush turlarini aniqlash va ularning xatti-harakatini kuzatish.
		Qoʻrqitish vositalaridan xavfsiz va samarali foydalanish.
		Jurnal va maʼlumotlar bazasini toʻgʻri yuritish.
		Kompyuter va ofis dasturlarida ishlash (Excel, maxsus DB).
		Bilimlar:
		Ornitofauna va migratsiya xatti-harakatlari.
		Parvoz xavfsizligi talablari va “bird strike” xavfi.
		Qoʻrqitish vositalarining tuzilishi va ishlash prinsipi.
Maʼlumotlarni rasmiylashtirish va statistik qayd qilish tartibi.		

Mas’uliyat va mustaqillik:	- Parvozlarni ornitologik ta’minlash usullari va qo’llaniladigan vositalar sonini noto’g’ri tanlash. - Qushlarni qo’rqitish tadbirlarini o’tkazishda texnika xavfsizligi va yong’inga qarshi xavfsizlik qoidalariga rioya qilmaslik. - Aerodromda qushlar to’planishini kamaytirish bo’yicha tadbirlarni o’z vaqtida tashkil etmaslik. - Aerodromdagi haqiqiy ornitologik vaziyat to’g’risidagi ma’lumotlarni IIB organlariga o’z vaqtida yetkazmaslik. - Maxfiy yozishmalar sir saqlanishini ta’minlamaslik va xizmatda foydalaniladigan hujjatlarni oshkor qilish. - Lavozim majburiyatlarini bajarish jarayonida yuzaga kelgan xavfli omillar to’g’risida chiziqli rahbarga o’z vaqtida xabar bermaslik. - "Ichki mehnat tartibi qoidalarini" va "Tashkilot xodimlarining odob-axloq qoidalarini" talablarini bajarmaslik. - Subordinatsiyaga rioya qilmaslik. - O’zbekiston Respublikasining "Korrupsiyaga qarshi kurashish to’g’risida"gi Qonuni talablariga rioya qilmaslik. - Ichki mehnat tartibi qoidalarini, ruxsat berish va obyekt ichki rejimi qoidalarini buzish.
Texnik yoki texnologik talab:	- Qushlar faolligi va migratsiyasini kuzatish uchun ishlatiladigan monitoring va o’lchash vositalari bilan ishlash ko’nikmasi. - Qo’rqitish vositalari (akustik, lazer, pirotexnika va boshqa SHHV) texnik jihatdan ishlashini bilish. - GIS, xaritalash va sxemalarni tayyorlash uchun zarur kompyuter va texnologik dasturlarni ishlata bilish. - Aerodrom qoplamalari va hududining qushlar xavfi nuqtai nazaridan vizual va instrumental tekshiruvini tashkil etish. - Qushlar bilan to’qnashuv xavfini kamaytirish bo’yicha texnik va profilaktik choralarni amalga oshirish tajribasi.

Kasbning nomi:	Aerodrom xizmati texnigi	
Mashg'ulot nomining kodi:	31550001	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	5	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etilmaydi	
Ish staji (amaliy tajriba)ga qo'yilgan talablar:	-	
Layoqatiga va shaxsiy kompetentsiyalarga qo'yilgan talablar	Maxsus ruxsatnomalar: 18 yoshga to'lgan shaxslar qabul qilinadi. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda dastlabki majburiy (ishga kirayotganda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan), shuningdek navbatdan tashqari tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Ishga munosabati va shaxsiy fazilatlar: - intizom va xavfsizlik qoidalariga rioya qilish - yo'riqnomalar, ichki tartib-qoidalar va rejim qoidalariga qat'iy rioya qilish; - ish vaqtidan samarali va oqilona foydalangan holda qo'yilgan vazifalarni bajarish; - MM va TX, yong'in xavfsizligi, ishlab chiqarish sanitariyasi va atrof-muhitni muhofaza qilish talablarini bajarish; - texnika va jihozlarga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lish, nosozliklar haqida o'z vaqtida xabar berish.	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	o'rta maxsus texnik ma'lumot	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	o'rta ta'lim, o'rta maxsus ta'lim va norasmiy (informal) ta'lim natijalarini malakani baholash markazlari tomonidan mustaqil baholanganligi;	
Kasbiy standartlar reestrida mavjudligi:	yo'q	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	Mavjud emas	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	kasb nomi:
	5	Aerodrom xizmati texnigi

Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
E1.4 - Aerodromni ekspluatatsiya qilish va ta'mirlash ishlarini bajarish	E1.01.4 - Aerodrom hududi holatini nazorat qilish va uchish maydonini joriy ta'mirlash ishlarini bajarish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		Uchish maydonini doimiy ekspluatatsion tayyor holatda saqlash bo'yicha chora-tadbirlar majmuasini ishlab chiqish.
		Uchish maydonini joriy va kapital ta'mirlash ishlarini olib borish.
		Bo'ysunuvchilarning ishlab chiqarish topshiriqlarini bajarish jarayonini nazorat qilish.
		Aerodrom sun'iy qoplamalarining kunduzgi markirovkasi holatini nazorat qilish.
		Aerodromning sun'iy qoplamalarining texnik holatini kundalik nazorat qilish. Metodologiyaga muvofiq ravishda uchish-qo'nish yo'laklarining (VPP) yuzasi holati to'g'risidagi ma'lumotlarni baholash va xabar berish.
		Joriy hujjatlarni yuritish.
		Bo'linmaga kelib tushayotgan parvozlarning xavfsizligi haqidagi ma'lumotlarni doimiy ravishda o'rganib borish va o'z lavozim majburiyatlarini bajarishda ushbu ma'lumotlarning tegishli tavsiyalariga amal qilish zarur.
		Ko'nikmalar:
		Radiostansiyalardan foydalana olish, frazeologiya, radioalmashinuv va radioaloqa qoidalariga rioya qilish.
		Vizual va instrumental nazoratni o'tkazish qobiliyati
		Texnik va kuzatuv hujjatlaridan foydalanish ko'nikmalari
		Cheklangan vaqt va yuqori mas'uliyat sharoitida ishlash ko'nikmalari
		Bilimlar:
		"Aerodrom xizmati bo'yicha qo'llanma," "HHB xizmati bilan o'zaro hamkorlik texnologiyasi" va parvozlarni ta'minlovchi boshqa xizmatlar, O'zR Havo kodeksi talablarini bilish.
		Xavfli omillar, oqibatlar va xavf omillarining ta'riflarini bilish va xavfli omillarni aniqlash
		Aerodrom infratuzilmasi, ish yo'nalishlari va xavf zonalarini bilish
		Atrof-muhitni muhofaza qilish talablari
		Yong'in xavfsizligi qoidalari

		Havo kemalarining uchishi, qo'nishi, boshqarilishi va to'xtab turishi uchun mo'ljallangan aerodromlarga qo'yiladigan normativ-huquqiy hujjatlar talablari
		Aerodrom xizmatining harakat xizmati va aerodromda parvozlarni ta'minlovchi yer usti xizmatlari bilan o'zaro hamkorligi qoidalari va texnologiyalari
		Maxsus transport va mexanizatsiya vositalari harakatini tashkil etish bo'yicha lokal normativ hujjatlar
	E1.02.4 - Aerodromni foydalanishga tayyor holda saqlash bo'yicha tezkor kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish	Mehnat harakatlari:
		Qoplama holatini tekshirish (yoriqlar, cho'kish, FOD – begona jismlar).
		Belgilar va chiziqlar aniqligini nazorat qilish.
		Drenaj tizimining ishlashini ko'rish.
		Qor, muz va suvni tozalash ishlarini tashkil etish va bajarish.
		UQY va yo'lakchalar chiroqlarining ishlashini tekshirish.
		Zaxira quvvat tizimini tekshirish.
		Xavfli uchastkalarni aniqlash va ma'lumot berish.
		Ko'nikmalar:
		Maxsus texnikani boshqarish (tozalash, qor tozalash, suv chiqarish texnikasi).
		Yoritish uskunalarini tezkor tekshirish va almashtirish.
		Parvozlarda jadvaliga mos ravishda tezkor harakat qilish.
		Bilimlar:
		UQY, yo'lakchalar, perron standartlari.
		Qoplama turlari (beton, asfalt-beton).
		ICAO talablarining asosiy qoidalari.
		Aerodrom ekspluatatsiya normalari.
E2.4 - HKlarini qabul qilishga tayyorgarlikni ta'minlash	E2.01.4 - Reyslar kelishidan oldin ifloslanish va shikastlanishlarni tezkor bartaraf etish	Mehnat harakatlari:
		Qoplamadagi yoriq, cho'kish, parcha ko'chishlarni aniqlash.
		Yog', yoqilg'i, suv yoki muz qatlamini tekshirish.
		Uchish-qo'nish yo'lagi (UQY), yo'lakchalar va perronni tezkor ko'zdan kechirish.
		Mayda yoriqlarni tezkor plomba bilan yopish.
		Parchalangan joylarni vaqtinchalik mustahkamlash.
		Xavfli uchastkalarni belgilash va ATCga xabar berish.
		Ko'nikmalar:
		FODni tez aniqlash va xavfsiz olib tashlash.
		Maxsus tozalash texnikasini boshqarish.

		Parvozlarni jadvaliga mos ravishda tezkor ishlash.
		Bilimlar:
		Aerodrom qoplama standartlari.
		ICAO Annex 14 asosiy talablari.
		FODning havo kemalariga ta'siri (dvigatel zarari xavfi).
		Ishqalanish koeffitsiyenti talablari.
		Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi qoidalari.
E3.4 - Aerodrom texnikasi bilan ishlash	E3.01.4 - Aerodromda ishlarni bajarishda maxsus transport vositalarini ishlarini boshqarish: - qor tozalash mashinalari, maxsus texnika, changyutgichlar va boshqalar	Mehnat harakatlari:
		Mashinalarning texnik holatini ko'zdan kechirish (yoqilg'i, moy, gidravlika).
		Signal chiroqlari va radioaloqa vositalarini tekshirish.
		Ish organlari (pichoqlar, cho'tka, vakuum tizimi)ni ko'rikdan o'tkazish.
		Texnika harakat yo'nalishini dispatcher bilan kelishish.
		Yog' yoki yoqilg'i to'kilganda maxsus tozalash texnikasini jalb qilish.
		Kuchli yomg'irda suv chiqarish texnikasini ishga tushirish.
		Muzlash xavfi bo'lsa tezkor ishlov berish.
		Ko'nikmalar:
		Maxsus transport vositalarini boshqarish guvohnomasi.
		Aerodrom bo'ylab xavfsiz harakatlanish.
		Kolonna boshqaruvi va koordinatsiya.
		Bilimlar:
		Aerodrom harakat qoidalari.
		Qor va muzga qarshi ishlov berish texnologiyasi.
Maxsus texnikaning texnik tuzilishi va xavfsizlik qoidalari.		
Mas'uliyat va mustaqillik:		- Uchish maydonini parvozlarga o'z vaqtida va sifatli tayyorlashni ta'minlash. - "Ichki mehnat tartibi qoidalari" va "Xodimlarning odoq-axloq qoidalari" talablarini bajarish. - Mehnatni muhofaza qilish, yong'in xavfsizligi, atrof-muhitni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi va xizmatdagi mehnat intizomi qoidalari, me'yorlari va yo'riqnomalariga, ruxsat berish va obyekt ichidagi rejim qoidalarga, aviatsiya xavfsizligi qoidalarga rioya qilmaslik. - Aerodromda parvozlarni ta'minlash bo'yicha rahbariy hujjatlar, yuqori turuvchi boshliqning

	buyruqlari, yo'riqnomalari va ko'rsatmalari talablarini bajarmaslik. - Mehnat va texnologik intizomga rioya qilish. - Aerodromni saqlash va ta'mirlash uchun ajratilgan moddiy resurslarni noto'g'ri saqlash va ulardan oqilona foydalanmaslik. - Ijro hujjatidagi yozuvlarni o'z vaqtida rasmiylashtirmaslik. - Maxfiy yozishmalar sir saqlanishini va xizmatda foydalaniladigan hujjatlar oshkor etilishini ta'minlamaslik. - O'z xizmat vazifalarini bajarish jarayonida yuzaga kelgan xavfli omillar to'g'risida chiziqli rahbarga o'z vaqtida xabar bermaslik. - Uchish maydonida, aerodromni joriy saqlash bo'yicha AX kuchlari tomonidan bajariladigan ishlarning texnologiyasi va sifatini buzganlik uchun. - Faoliyat ko'rsatayotgan aerodrom sharoitida uchish maydonida ishlarni bajarishda parvozlar xavfsizligini ta'minlamaslik. - ruxsatnomani (nponyck) ustki kiyimning ko'rinarli joyida taqib yurish tartibiga rioya qilish. - Funksional vazifalarni bajarishda va aeroport sektorlari bo'ylab harakatlanishda yorug'lik qaytaruvchi nimchalarni majburiy kiyish. - O'zbekiston Respublikasining "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonuni talablarini bajarmaslik.
Texnik yoki texnologik talab	- Aerodrom infratuzilmasi texnologiyalari. - Maxsus aerodrom texnikasi. - Xavfsizlik texnologiyalari. - Axborot va aloqa tizimlari.

Kasbning nomi:	Aerodromlardan foydalanish bo'yicha muhandis	
Mashg'ulot nomining kodi:	21429002	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	6	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar	Tavsiya etilmaydi	
Ish staji (amaliy tajriba)ga qo'yilgan talablar:	Shaxsiy kompyuterda va kommunikatsiya vositalari bilan lavozim majburiyatlarini bajarish, ish yuritish uchun zarur bo'lgan hajmda ishlay olish.	
Layoqatiga va shaxsiy kompetentsiyalarga qo'yilgan talablar	Maxsus ruxsatnomalar: 18 yoshga to'lgan shaxslar qabul qilinadi. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda dastlabki majburiy (ishga kirayotganda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan), shuningdek navbatdan tashqari tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish.	
	Ishga munosabati va shaxsiy fazilatlari: - intizom va xavfsizlik qoidalariga rioya qilish - yo'riqnomalar, ichki tartib-qoidalar va rejim qoidalariga qat'iy rioya qilish; - ish vaqtidan samarali va oqilona foydalangan holda qo'yilgan vazifalarni bajarish; - MM va TX, yong'in xavfsizligi, ishlab chiqarish sanitariyasi va atrof-muhitni muhofaza qilish talablarini bajarish; - texnika va jihozlarga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lish, nosozliklar haqida o'z vaqtida xabar berish.	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	oliy texnik ma'lumot	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	oliy texnik ta'lim	
Kasbiy standartlar reestrida mavjudligi:	yo'q	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	Mavjud emas	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	kasb nomi:
	6	Aerodromlardan foydalanish bo'yicha muhandis

Mehnat funksiyalarinig tasnifi		
Kod va nomi	Mehnat vazifalari	
F1.5 - Ishlarni rejalashtirish va tashkil etish	F1.01.5 - Aerodrom obyektlaridan texnik foydalanishni tashkil etish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		Uchish maydonini doimiy ekspluatatsiya qilishga tayyor holda saqlash bo'yicha tadbirlar kompleksini bajarish ishlarini tashkil etish
		Bo'ysunuvchilar tomonidan ishlab chiqarish topshiriqlarining bajarilishini nazorat qilish
		Uchish maydonining texnik holati va parvozlarga tayyorligini doimiy nazorat qilish
		AX xodimlari tomonidan texnika xavfsizligi, yong'in xavfsizligi talablari bajarilishini nazorat qilish
		Ish jarayonida yuzaga kelgan xavfli omillar haqida o'zining bevosita rahbarini xabardor qilish
		Aerodrom xizmatining joriy hisob hujjatlarini yuritish
		Parvozlarda xavfsizligi bo'yicha ma'lumotlarni doimiy ravishda o'rganish
		Rahbariy hujjatlar, chiqariladigan buyruqlar, ko'rsatmalar va yo'riqnomalar talablarini bajarish
		Aerodromning sun'iy qoplamalari va gruntli qismlarida o'tkaziladigan joriy ta'mirlash ishlarining o'z vaqtida bajarilishiga rahbarlik qilish va nazorat qilish
		Chora-tadbirlar rejasiga muvofiq aerodromni BYD va KQDga tayyorlashni amalga oshirish
		Aerodrom sun'iy qoplamalarini defekatsiya qilishda ishtirok etish
		Aerodrom qoplamalarini joriy ta'mirlash bo'yicha nazorat va farmoyish hujjatlarini, rahbariyat topshiriqlarini sifatli va belgilangan muddatlarda bajaradi hamda ularning bajarilishini nazorat qiladi/
		Ko'nikmalar:
		Radiostansiyalardan foydalana olish, frazeologiya, radioalmashinuv va radioaloqa qoidalariga rioya qilish.
		Ekspluatatsion tadbirlarni rejalashtirish va xodimlar ishini tashkil etish ko'nikmalari
		Texnik va kuzatuv hujjatlaridan foydalanish ko'nikmalari
		Cheklangan vaqt va yuqori mas'uliyat sharoitida ishlash ko'nikmalari
		Bilimlar:
		"Aerodrom xizmati bo'yicha qo'llanma," "HHB xizmati bilan o'zaro hamkorlik texnologiyasi" va parvozlarni ta'minlovchi boshqa xizmatlar, O'zR Havo kodeksi talablarini bilish.

		Aerodromda parvozlarni ta'minlash bo'yicha rahbariy hujjatlar talablarini bilish
		Xavfli omillar, oqibatlar va xavf omillarining ta'riflarini bilish va xavfli omillarni aniqlash
		Aerodrom infratuzilmasi, ish yo'nalishlari va xavf zonalarini bilish
		Atrof-muhitni muhofaza qilish talablari
		Yong'in xavfsizligi qoidalari
		Havo kemalarining uchishi, qo'nishi, boshqarilishi va to'xtab turishi uchun mo'ljallangan aerodromlarga qo'yiladigan me'yoriy-huquqiy hujjatlar talablarini bilish
		Aerodrom xizmatining harakat xizmati va aerodromda parvozlarni ta'minlovchi yer usti xizmatlari bilan o'zaro hamkorligi qoidalari va texnologiyalarini bilish
		Maxsus transport va mexanizatsiya vositalari harakatini tashkil etish bo'yicha lokal normativ hujjatlar
F1.02.5 Aerodrom ishlarining sifatini nazorat qilish		Mehnat harakatlari:
		Aerodromda ishlarni amalga oshirishga ruxsatnomani rasmiylashtirish
		Uchish maydonida ishlarning bajarilishi ustidan doimiy nazoratni amalga oshirish
		HKni qabul qilish-chiqarish bo'yicha kompleks tadbirlar bajarilishini ta'minlash (nazorat ko'rigi, zarurat bo'lganda UQY, BY, perronni nazorat tozalash, zarurat bo'lganda UQYda ishqalanish koeffitsiyentini o'lchash).
		Aerodromni saqlash va ta'mirlash uchun ajratiladigan moddiy resurslarning to'g'ri saqlanishi va tejamli sarflanishini nazorat qilish
		AX shaxsiy tarkibini nazorat qilish va yuqori ishlab chiqarish intizomini, shuningdek, parvoz maydonini saqlash va parvozlarga tayyorlash bo'yicha ishlarni sifatli bajarish uchun har bir AX xodimining shaxsiy javobgarligini talab qilish.
		Ish joylarida texnika xavfsizligiga rioya qilinishini nazorat qilish.
		Sun'iy qoplamalarning kunlik markirovkasi holatini nazorat qilish va zarur bo'lganda uni yangilash bo'yicha topshiriq berish
		AX bo'ysunuvchi xodimlarining ishlab chiqarish va texnologik, mehnat intizomiga rioya etilishini nazorat qilish
		Ishlab chiqarish uchastkalarida begona shaxslarning bo'lishiga yo'l qo'ymaydi, mehnat intizomiga rioya etilishini nazorat qiladi
		Ko'nikmalar:

		Defektatsiya dalolatnomalari, og'ish qaydnomalari, nazorat natijalari to'g'risidagi hisobotlarni rasmiylashtirish qobiliyati
		Texnik nazoratni o'tkazish qobiliyati, ishlarni qabul qilish mezonlari, ruxsat etilgan og'ishlar va nuqsonlarni tushunish.
		Bajarilgan ishlar sifatini baholash: qoplama yotqizish, choklar, choklar, mustahkamlik, qalinlik.
		Texnologik intizomga rioya qilinishini tekshirish qobiliyati
		Bajarilgan ishlar hajmini geodezik asboblardan tekshirish qobiliyati
		Bilimlar:
		Aerodrom ishlarini bajarish texnologiyalarini bilish (aerodrom qoplamalarini yotqizish va ta'mirlash texnologiyalari: UQY, BY, perronlar va boshqalar).
		Aerodrom ishlarini bajarishda mehnat muhofazasi me'yorlarini bilish.
		Havo kemalarining uchishi, qo'nishi, boshqarilishi va to'xtab turishi uchun mo'ljallangan aerodromlarga qo'yiladigan normativ-huquqiy hujjatlar qoidalarini bilish
		"Aerodrom xizmati bo'yicha qo'llanma," "HHB xizmati bilan o'zaro hamkorlik texnologiyasi" va parvozlarni ta'minlovchi boshqa xizmatlar, O'zbekiston Respublikasi Havo kodeksi talablarini bilish.
		Xavfli omillar, oqibatlar va xavf omillarining ta'riflarini bilish va xavfli omillarni aniqlash
		Aerodrom infratuzilmasi, ish yo'nalishlari va xavf zonalarini bilish
F2.5 - Parvozlarning xavfsizligini ta'minlash	F2.01.5 - Aerodrom elementlarining texnik holatini ko'zdan kechirish va tekshirish, parvozlarning xavfsizligiga tahdid soluvchi nosozliklarni aniqlash va bartaraf etish	Mehnat harakatlari:
		VPP (uchish-qo'nish yo'lagi), RY (rul yo'laklari), perron va boshqa aerodrom elementlarining muntazam vizual va instrumental ko'riklarini o'tkazish.
		Qoplamalarda yoriqlar, cho'kish, notekislik, muzlash yoki begona jismlar (FOD) mavjudligini aniqlash.
		Parvozlarning xavfsizligiga tahdid soluvchi nosozliklarni zudlik bilan qayd etish va tegishli choralarni ko'rish.
		Ta'mirlash va profilaktik ishlarni rejalashtirish hamda nazorat qilish.
		Tekshiruv natijalarini hujjatlashtirish va hisobotlarni rasmiylashtirish.
		Ko'nikmalar:
		Aerodrom qoplamalarining texnik holatini baholash.
		O'lchash asboblari va nazorat uskunalaridan foydalanish.
		Nosozliklarni tahlil qilish va xavf darajasini aniqlash.

		Favqulodda vaziyatlarda tezkor va asosli qaror qabul qilish.
		Texnik hujjatlar va sxemalar bilan ishlash.
		Bilimlar:
		Aerodromlardan foydalanish va parvozlar xavfsizligi bo'yicha normativ talablar.
		Qoplama materiallari va ularning ekspluatatsiya xususiyatlari.
		ICAO va milliy aviatsiya xavfsizligi standartlari.
		Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi qoidalari.
		Tekshiruv va texnik xizmat ko'rsatish metodikasi.
F3.5 - Aerodromning texnik holatini baholash va tahlil qilish, qoplamalarni ko'rikdan o'tkazish bo'yicha komissiya ishida ishtirok etish hamda aniqlangan nuqsonlar yuzasidan xulosa berish	F3.01.5 Aerodrom holatini baholash va tahlil qilishda ishtirok etish	Mehnat harakatlari:
		Muntazam ko'riklar va tekshiruvlar o'tkazish, dalolatnomalar va texnik xulosalar tuzish
		Murakkab ob-havo sharoitlarida (qor, jala) uslubiyotga muvofiq uchish-qo'nish yo'lagi yuzasining holati to'g'risidagi ma'lumotlarni baholash va uzatish, HKning uchish-qo'nish yo'lagidagi tormozlanish sharoitlarining o'zgarishi to'g'risida HK boshlig'ini, parvozlar rahbarini (DNP dispetcherini) o'z vaqtida xabardor qilish
		Xizmatning foydalanish faoliyatidagi hodisalar, og'ishlar va kamchiliklar, shuningdek salbiy tashqi ta'sirlar to'g'risida qayd etilgan va/yoki olingan ma'lumotlarni har kuni ma'lumotlar bazasiga, Xavf omillarini ro'yxatga olish jurnaliga kiritish
		Ishlar frontini oldindan tayyorlaydi va yil faslidan qat'i nazar, uchish maydoni elementlarini joriy ta'mirlash ishlarini uzluksiz olib borish choralari ko'radi.
		Mehnatni muhofaza qilish talablari buzilganligi va aniqlangan qoidabuzarliklarni bartaraf etish chora-tadbirlari to'g'risida yuqori turuvchi rahbari belgilangan tartibda xabardor qilish
		Ko'nikmalar:
		Defektatsiya dalolatnomalari, og'ish qaydnomalari, nazorat natijalari to'g'risidagi hisobotlarni rasmiylashtirish qobiliyati
		Texnik nazoratni o'tkazish qobiliyati, ishlarni qabul qilish mezonlari, ruxsat etilgan og'ishlar va nuqsonlarni tushunish.
		Uchastkalarni vaqtincha cheklash yoki yopish mumkinligi to'g'risida asoslangan xulosalar berish qobiliyati.
		O'lchash asboblari (termometr, nam o'lchagich, geodezik asboblari va boshqalar) dan foydalana bilish.
		Bilimlar:
		Bajarilgan ishlar sifatiga davlat standartlari va boshqa me'yoriy hujjatlarda belgilangan talablarni bilish.

		Aerodrom ishlarini bajarishda mehnatni muhofaza qilish normalarini bilish
		"Aerodrom xizmati bo'yicha qo'llanma," "HHB xizmati bilan o'zaro hamkorlik texnologiyasi" va parvozlarni ta'minlovchi boshqa xizmatlar, O'zR Havo kodeksi talablarini bilish.
		Aerodromda parvozlarni ta'minlash bo'yicha rahbariy hujjatlar talablarini bilish
		Xavfli omillar, oqibatlar va xavf omillarining ta'riflarini bilish va xavfli omillarni aniqlash
		Aerodrom infratuzilmasi, ish yo'nalishlari va xavf zonalarini bilish
		Aerodrom xizmatining harakat xizmati va aerodromda parvozlarni ta'minlovchi yer usti xizmatlari bilan o'zaro hamkorligi qoidalari va texnologiyalarini bilish
		Maxsus transport va mexanizatsiya vositalari harakatini tashkil etish bo'yicha lokal normativ hujjatlar
		Mehnat harakatlari:
		UQY, BY, perron uchastkalarini vizual ko'rikdan o'tkazishda ishtirok etish
	F3.02.5 Aerodrom qoplamalarini tekshirish komissiyalarida ishtirok etish	Zarur o'lchovlarni bajarish (nuqsonlar, shikastlanishlar, ishqalanish, tekislik)
		Sun'iy qoplamalar va uchish maydonining tuproq qismlarining nuqson dalolatnomalarini qoldirish, loyiha-smeta hujjatlarini tuzish uchun ma'lumotlarni uzatish
		Chora-tadbirlar bo'yicha takliflar tayyorlash: joriy yoki kapital ta'mirlash, kirishni cheklash, uchastkani yopish, qayta tekshirishning nazorat muddatlari
		Ko'nikmalar:
		UQY, BY va perronlarni vizual va instrumental tekshirish ko'nikmalari
		Texnik nazoratni o'tkazish qobiliyati, ishlarni qabul qilish mezonlari, ruxsat etilgan og'ishlar va nuqsonlarni tushunish.
		Asboblardan (ruletkalar, shuplar, nivelirlar, qoplama o'lchagichlar va b.)
		Bajarilgan ishlar hajmini geodezik asboblardan bilan tekshira olish
		Bilimlar:
		Bajarilgan ishlar sifatiga davlat standartlari va boshqa me'yoriy hujjatlarda belgilangan talablarni bilish.
		Aerodrom ishlarining butun majmuasini amalga oshirish qoidalari va texnologiyalarini, aerodrom mashinalari va mexanizmlarining maqsadi va qo'llanilishini bilish va ularni maqsadli ravishda to'g'ri qo'llash.

		Qoplama nuqsonlarining turlari va sabablarini bilish (yoriqlar, qirralarning buzilishi, choʻkish, qavariqlanish, boʻyalish va boshqalar).
		Parvozlarni aerodromda taʼminlash boʻyicha rahbariy hujjatlar talablarini bilish
		Xavfli omillar, oqibatlar va xavf omillarining taʼriflarini bilish va xavfli omillarni aniqlash
		Aerodrom infratuzilmasi, ish yoʻnalishlari va xavf zonalarini bilish
		Aerodrom xizmatining harakat xizmati va aerodromda parvozlarni taʼminlovchi yer usti xizmatlari bilan oʻzaro hamkorligi qoidalari va texnologiyalarini bilish
F4.5 - Xodimlarni boshqarish	F4.01.5 - Oʻziga birlashtirilgan boʻysinuvchi xodimlar ishini tashkil etish, vazifalarni taqsimlash, ishlarning bajarilishini nazorat qilish	Mehnat harakatlari:
		Kunlik va smenalik ish rejalarini tuzish.
		Ish jarayonini joyida nazorat qilish.
		Ish sifati va muddatiga rioya etilishini tekshirish.
		Texnika va xavfsizlik qoidalariga amal qilinishini nazorat qilish.
		Aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish boʻyicha koʻrsatma berish.
		Koʻnikmalar:
		Jamoani boshqarish va vazifalarni toʻgʻri taqsimlash.
		Ish jarayonini rejalashtirish va muvofiqlashtirish.
		Nazorat va tahlil qilish.
		Mehnat intizomini taʼminlash.
		Bilimlar:
		Mehnat qonunchiligi asoslari.
		Ichki mehnat tartibi qoidalari.
Ishlab chiqarish jarayonlari va texnologiyasi.		
Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi talablari.		
Masʼuliyat va mustaqillik:		- Havo kemalarini qabul qilish va chiqarish uchun uchish maydonini sifatsiz va oʻz vaqtida tayyorlamaganlik uchun. - Uchish maydonida, aerodromni joriy saqlash boʻyicha AX kuchlari tomonidan bajariladigan ishlar texnologiyasi va sifatini buzganlik uchun. - Aerodromni joriy saqlash va taʼmirlash ishlarini bajarishda parvozlarning xavfsizligini taʼminlash boʻyicha chora-tadbirlarni toʻliq va oʻz vaqtida bajarmaganlik uchun. - "Ichki mehnat tartibi qoidalari" va "Xodimlarning odob-axloq qoidalari" talablarini bajarish. - Mehnatni muhofaza qilish, yongʻin xavfsizligi, atrof-muhitni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi va xizmatdagi mehnat intizomi qoidalari, meʼyorlari va yoʻriqnomalariga, ruxsat berish va obyekt ichidagi rejim qoidalariga, aviatsiya xavfsizligi qoidalariga rioya qilmaslik.

	- Aerodromda parvozlarni ta'minlash bo'yicha rahbariy hujjatlar, yuqori turuvchi boshliqning buyruqlari, yo'riqnomalari va ko'rsatmalari talablarini bajarmaslik. - Mehnat va texnologik intizomga rioya qilish. - Lavozim majburiyatlarini bajarish jarayonida yuzaga kelgan xavfli omillar haqida chiziqli rahbarga o'z vaqtida xabar berish. - Ijro hujjatidagi yozuvlarni o'z vaqtida rasmiylashtirmaslik. - Maxfiy yozishmalar sir saqlanishini va xizmatda foydalaniladigan hujjatlar oshkor etilishini ta'minlamaslik. - Ishlab turgan aerodrom sharoitida uchish maydonida ishlarni bajarishda parvozlarning xavfsizligini ta'minlamaslik. - ruxsatnomani ustki kiyimning ko'rinarli joyida taqib yurish tartibiga rioya qilish. - Funktsional vazifalarni bajarishda va aeroport sektorlari bo'ylab harakatlanishda yorug'lik qaytaruvchi nimchalarni majburiy kiyish. - Subordinatsiyaning buzilishi. - O'zbekiston Respublikasining "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonuni talablarini bajarmaslik.
Texnik yoki texnologik talab	- Aerodrom infratuzilmasi texnologiyalari. - Texnik ekspluatatsiya vositalari. - Texnik hujjatlar bilan ishlash. - Texnik xavfsizlik tizimlari. - Axborot-texnik tizimlar.

Kasbning nomi:	Parvozlarning xavfsizligining ornitologik ta'minoti muhandisi	
Mashg'ulot nomining kodi:	21529	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	6	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar	Malakani baholash markazida tavsiya etilmaydi	
Ish stajiga (amaliy tajriba) qo'yiladigan talablar:	Shaxsiy kompyuterda va aloqa vositalari bilan lavozim majburiyatlarini bajarish, ish yuritish uchun zarur bo'lgan hajmda ishlay olish.	
Layoqatiga va shaxsiy kompetentsiyalarga qo'yilgan talablar	Maxsus ruxsatnomalar: 18 yoshga to'lgan shaxslar qabul qilinadi. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda dastlabki majburiy (ishga kirayotganda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan), shuningdek navbatdan tashqari tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish.	
	Ishga munosabati va shaxsiy fazilatlari: - intizom va xavfsizlik qoidalariga rioya qilish - ko'rsatmalar, ichki tartib-qoidalar va rejim qoidalariga qat'iy rioya qilish; - ish vaqtidan samarali va oqilona foydalangan holda qo'yilgan vazifalarni bajarish; - MM va TX, yong'in xavfsizligi, ishlab chiqarish sanitariyasi va atrof-muhitni muhofaza qilish talablarini bajarish; - texnika va jihozlarga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lish, nosozliklar haqida o'z vaqtida xabar berish.	
Ta'lim darajasiga qo'yiladigan talablar:	Bakalavriat	
Norasmiy va informativ ta'lim bilan bog'liqligi:		
Kasb standartlari reyestrda mavjudligi:	-	
Boshqa mumkin bo'lgan kasb nomlari:	-	
mashg'ulot turi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasb nomi:
	6	Muhandis-ornitolog

Mehnat funksiyalarining tasnifi		
Kod va nomi	Mehnat vazifalari	
G1.6 - Ornitofaunaning tizimli monitoringi	G1.01.6 - Qushlarning xatti-harakati va harakatlanishi yuzasidan dala kuzatuvlarini olib borish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		Aerodrom va unga tutash hududlarda muntazam ornitologik kuzatuvlar o'tkazish.
		Qush turlarini, sonini, to'planish joylarini va faollik vaqtini aniqlash.
		Parvoz yo'nalishlari va balandliklarini baholash.
		Kuzatuv natijalarini jurnal va ma'lumotlar bazasiga kiritish.
		Ko'nikmalar:
		Qush turlarini vizual va ovozig a ko'ra aniqlash.
		Risk tahlili va xavf zonalarini belgilash.
		Kuzatuv natijalarini statistik tahlil qilish.
		Bilimlar:
		Ornitologiya asoslari va qushlar biologiyasi.
		Hududga xos qush turlari va ularning migratsiya xususiyatlari.
		Aviatsiyada bird strike xavfi va uning oqibatlari.
		ICAO va milliy aviatsiya talablari (ornitologik xavfsizlik bo'yicha).
	G1.02.6 - Migratsiya yo'nalishlari va eng ko'p to'plangan hududlar xaritalarini tuzish va qushlarni havo kemalari uchun potensial xavf tug'diruvchi turlarni aniqlash	Mehnat harakatlari:
		Qushlar turlarini identifikatsiya qilish, ayniqsa havo kemalari uchun xavfli turlarni aniqlash.
		Geografik ma'lumotlar bazasini yaratish va yangilash.
		Qushlar faoliyati va populyatsiya dinamikasini muntazam monitoring qilish.
		Xarita va GIS vositalari yordamida xavf zonalarini vizual ko'rsatish.
		Ko'nikmalar:
		Qush turlarini tashqi belgilariga, ovozig a va harakatiga qarab aniqlash.
		GIS va xaritalash vositalaridan foydalanish.
		Migratsiya va hududiy to'planish tendensiyalarini tahlil qilish.
		Bird strike xavfini baholash va xavfli turlarni prioritetlashtirish.
		Bilimlar:
		Hududga xos qush turlari, ularning migratsiyasi va populyatsiya dinamikasi.
		Qushlar biologiyasi va xatti-harakati.
		Aviatsiyada bird strike xavfi va oqibatlari.
		GIS, xaritalash va geoinformatsion tahlil asoslari.

		ICAO va milliy aviatsiya talablari bo'yicha ornitologik xavfsizlik.
		Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish me'yorlari.
G2.6 - Ornitologik vaziyat tahlili	G2.01.6 - Ornitologik xavf darajasini baholash (faollik indekslari) va qushlar harakati bo'yicha mavsumiy va tezkor pragnozlar tuzish	Mehnat harakatlari:
		Migratsiya va hududiy to'planish ma'lumotlarini tahlil qilish.
		Ornitologik xavf zonalarini belgilash va prioritet darajalarini aniqlash.
		Qo'rqitish va xavfni kamaytirish choralarini rejalashtirish.
		Hisobot va prognozlarni jurnal, elektron ma'lumotlar bazasi va ATCga taqdim etish.
		Faollik indekslarini (bird activity index) tuzish va yangilash.
		Ko'nikmalar:
		Radiostansiyalardan foydalana olish, frazeologiya, radioalmashinuv va radioaloqa qoidalariga rioya qilish.
		Qushlarning xatti-harakatlari, mavsumiy o'zgarishlar va xavf omillaridagi qonuniyatlarni aniqlash qobiliyati
		Aerodrom zonasining ornitologik xavfini baholash qobiliyati
		Dala kuzatuv ko'nikmalari
		Texnik va kuzatuv hujjatlaridan foydalanish ko'nikmalari
		Tekshiruvlarni rejalashtirish, boshqa xizmatlar bilan ishlashni muvofiqlashtirish qobiliyati
		Bilimlar:
		Aeroport xizmatlarining parvoz xavfsizligini (PX) ta'minlash bo'yicha faoliyatini belgilovchi FA rahbariy hujjatlari talablarini, HKning qushlar bilan to'qnashuvini oldini olishning asosiy usullari va vositalarini, ornitologiya, qushlar ekologiyasi va ornitogeografiya asoslarini bilish.
		Aviatsiya xavfsizligi asoslari (parvozlarni va aviatsiya hodisalariga qushlarning ta'siri)
		Ma'lumotlarni statistik qayta ishlash, prognozlarni tuzish usullari
		Aviatsiya xizmatlari uchun ma'lumotlarni rasmiylashtirish standartlari
		"Aerodrom xizmati bo'yicha qo'llanma," "HHB xizmati bilan o'zaro hamkorlik texnologiyasi" va parvozlarni ta'minlovchi boshqa xizmatlar, O'zbekiston Respublikasi Havo kodeksi talablarini bilish.
		Xavfli omillar, oqibatlar va xavf omillarining ta'riflarini bilish va xavfli omillarni aniqlash
		Atrof-muhitni muhofaza qilish talablari
		Yong'in xavfsizligi qoidalarini
		Havo kemalarining uchishi, qo'nishi, boshqarilishi va to'xtab turishi uchun mo'ljallangan aerodromlarga qo'yiladigan normativ-huquqiy hujjatlar talablari

		Aerodrom xizmatining harakat xizmati va aerodromda parvozlarni ta'minlovchi yer usti xizmatlari bilan o'zaro hamkorligi qoidalari va texnologiyalari
		Maxsus transport va mexanizatsiya vositalari harakatini tashkil etish bo'yicha lokal normativ hujjatlar
G2.02.6 - Qushlar bilan to'qnashuvlar statistikasini yuritish, hisobotlar, tahlillar, sxema xaritalari, qushlar faolligi prognozlarining xususiyatlari va oldini olish bo'yicha takliflar tayyorlash		Mehnat harakatlari:
		Aerodrom va unga tutash hududlarda qushlar bilan to'qnashuv (bird strike) holatlarini muntazam qayd etish.
		Statistik ma'lumotlarni yig'ish, tahlil qilish va bazaga kiritish.
		Bird strike holatlari bo'yicha grafik va sxema xaritalar tayyorlash.
		Qushlar faolligi prognozlari va xavf zonalarini xususiyatlarini ishlab chiqish.
		Ko'nikmalar:
		Qush turlarini va xavfli turlarni identifikatsiya qilish.
		Statistik ma'lumotlarni yig'ish, tahlil va vizualizatsiya qilish (grafik, xarita, sxema).
		Migratsiya va hududiy faollik tendensiyalarini prognoz qilish.
		Tezkor va mavsumiy xavf prognozlarini tuzish.
		Bilimlar:
		Qushlar biologiyasi, migratsiyasi va hududiy faollik xususiyatlari.
		Aviatsiyada bird strike xavfi va uning oqibatlari.
		Ornitologik xavf darajasini baholash va faollik indekslarini hisoblash metodikasi.
		GIS, xaritalash va vizualizatsiya asoslari.
		ICAO va milliy ornitologik xavfsizlik talablarini bilish.
		Profilaktika choralarini rejalashtirish va qo'rqitish vositalaridan foydalanish.
G3.6 - Ornitologik xavfni kamaytirish chora-tadbirlarini ishlab chiqish va amalga oshirish	G3.01.6 - Havfli-kritik hududlarni patrul qilish rejalari va sxemalarini ishlab chiqish	Mehnat harakatlari:
		Patrul rejalarni ishlab chiqish, patrul yo'nalishlari va vaqtini belgilash.
		Hududlarni xaritalash va sxema ko'rinishida vizualizatsiya qilish.
		Patrul jarayonini rejalashtirishda qushlar faolligi va migratsiya ma'lumotlarini hisobga olish.
		Patrul natijalari bo'yicha hisobot va tavsiyalar tayyorlash.
		Ko'nikmalar:
		Xavfli-kritik hududlarni aniqlash va tahlil qilish.
		Patrul yo'nalishlari va vaqtini samarali rejalashtirish.
		GIS va xaritalash vositalaridan foydalanish.
		Bilimlar:
		Qushlar biologiyasi va hududiy faollik xususiyatlari.
		Aviatsiyada bird strike xavfi va uning oqibatlari.
		GIS va xavf zonalarini xaritalash metodikasi.
		ICAO va milliy ornitologik xavfsizlik talablari.

		Qo'rqitish va xavfni kamaytirish metodlari.
		Patrul va monitoring metodikasi, ish xavfsizligi qoidolari.
G4.6 – Profilaktik chora- tadbirlarni o'tkazish	G4.01.6 Ornitoxavfni kamaytirish bo'yicha chora- tadbirlarni ishlab chiqish va joriy etish	Mehnat harakatlari:
		Aerodrom hududidagi ornitologik vaziyatning oylik, mavsumiy xarita-sxemasini ishlab chiqish
		Qo'llaniladigan qo'rqitish choralarining samaradorligini baholash
		Navbatchi texnik-ornitologlar tomonidan aerodromdagi haqiqiy joriy ornitologik vaziyatning o'z vaqtida yetkazilishini nazorat qilish, PB (DNP dispetcheri) ga va keyinchalik HHB orqali HK ekipajlariga
		Parvozlarni ornitologik ta'minlash qismida aerodromda parvozlarni amalga oshirish bo'yicha yo'riqnomalar bo'limlarini tuzish
		Aerodrom xizmati xodimlari uchun ornitologik xavfsizlik masalalari bo'yicha yo'riqnomalar va o'quv tadbirlarini o'tkazish
		Ko'nikmalar:
		Qushlarning xatti-harakatlari, mavsumiy o'zgarishlar va xavf omillaridagi qonuniyatlarni aniqlash qobiliyati
		Aerodrom zonasining ornitologik xavfini baholash qobiliyati
		Dala kuzatuv ko'nikmalari
		Ornitologik vaziyatni tahlil qilish va ornitologik xavf darajasini baholash qobiliyati
		Qushlarning xatti-harakatlari, mavsumiy o'zgarishlar va xavf omillaridagi qonuniyatlarni aniqlash qobiliyati
		Bilimlar:
		Aviatsiya xavfsizligi asoslari (parvozlari va aviatsiya hodisalariga qushlarning ta'siri)
		Ma'lumotlarni statistik qayta ishlash, prognozlarni tuzish usullari
		Aviatsiya xizmatlari uchun ma'lumotlarni rasmiylashtirish standartlari
G5.6 –	G5.01.6 - Qushlar va ular bilan bog'liq hodisalarni hisobga olish jurnallarini yuritish	Mehnat harakatlari:
		Qushlar va bird strike hodisalarini muntazam qayd etish.
		Hisobga olish jurnalini to'ldirish va yangilash.
		Hodisalar va kuzatuvlar bo'yicha statistik ma'lumotlarni yig'ish.
		Migratsiya, faollik va xavf zonalari bo'yicha ma'lumotlarni qayd etish.
		Jurnallardagi ma'lumotlarni elektron bazaga kiritish va saqlash.
		Hisobot tayyorlash va tegishli xizmatlarga taqdim etish.
		Aniqlangan xavf va hodisalar bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish.
		Ko'nikmalar:

Hisob va hisobotni tashkil etish		Statistik ma'lumotlarni tizimli qayd etish va tahlil qilish.
		Hisobga olish jurnallari va ma'lumotlar bazasini yuritish.
		Migratsiya va hududiy faollik tendensiyalarini kuzatish.
		Xavfni kamaytirish bo'yicha tavsiyalar berish.
		ATC va aerodrom xizmati bilan samarali axborot almashish.
		Bilimlar:
		Statistik ma'lumotlarni qayd etish va tahlil qilish metodikasi.
		ICAO va milliy ornitologik xavfsizlik talablarini bilish.
		Profilaktik va qo'rqitish choralari rejalashtirish asoslari.
		Hisobot va ma'lumotlar bazasini yuritish qoidalari.
	G5.02.6 - Oylik va yillik hisobotlar, tahlillar, sxema xaritalari, qushlar faoliyati bo'yicha tavsifnomalar va shu kabilarni tayyorlash.	Mehnat harakatlari:
		Oylik va yillik bird strike va qushlar faolligi hisobotlarini tayyorlash.
		Grafik, sxema va xarita ko'rinishida vizual materiallar ishlab chiqish.
		Qushlar faolligi va xavf zonalarini bo'yicha tavsifnomalar tayyorlash.
		Ma'lumotlarni elektron bazaga kiritish va saqlash.
		Ko'nikmalar:
		Qush turlari va ularning faolligini aniqlash.
		Statistik ma'lumotlarni tahlil qilish va vizualizatsiya qilish (grafik, xarita, sxema).
		Oylik va yillik hisobotlarni tayyorlash.
		Tavsifnoma va tavsiyalar ishlab chiqish.
		Migratsiya va hududiy faollik tendensiyalarini prognoz qilish.
		ATC va aerodrom xizmati bilan samarali axborot almashish.
		Bilimlar:
		Aviatsiyada bird strike xavfi va uning oqibatlari.
		Hisobot, tahlil va tavsifnomalar tayyorlash metodikasi.
		GIS va xaritalash asoslari.
		ICAO va milliy ornitologik xavfsizlik talablarini bilish.
G6.6 – Ornitologik tekshiruvlarni o'tkazish va xodimlarga mashg'ulotlar tashkil etish	G6.01.6 Tekshiruvlarni tashkil etish va ularda qatnashish	Mehnat harakatlari:
		Aerodrom hududlaridan qushlarni qo'rqitish va yo'q qilish bo'yicha barcha mavjud vositalar bilan chora-tadbirlarni tashkil etish
		Boshqa vazirlik va idoralar vakillari bilan birgalikda har chorakda aerodrom va aerodromdagi hududlarini Davlat hokimiyati organlariga dalolatnomalar yuborgan holda ornitologik tekshiruvdan o'tkazish
		Aerodromda o'tkazilayotgan tadbirlar samaradorligini aniqlash
		Aeroport xizmatlari o'rtasidagi o'zaro aloqalarni tashkil etish
		Ko'nikmalar:

		Dala hujjatlarini yuritish ko'nikmalari
		Radiostansiyalardan foydalana olish, frazeologiya, radioalmashinuv va radioaloqa qoidalariga rioya qilish.
		Qushlarning xatti-harakatlari, mavsumiy o'zgarishlar va xavf omillaridagi qonuniyatlarni aniqlash qobiliyati
		Bilimlar:
		Aeroport xizmatlarining parvoz xavfsizligini ta'minlash bo'yicha faoliyatini belgilovchi FA rahbariy hujjatlari talablarini, HKning qushlar bilan to'qnashuvini oldini olishning asosiy usullari va vositalarini, ornitologiya, qushlar ekologiyasi va ornitogeografiya asoslarini bilish.
		"Aerodrom xizmati bo'yicha qo'llanma," "HHB xizmati bilan o'zaro hamkorlik texnologiyasi" va parvozlarni ta'minlovchi boshqa xizmatlar, O'zbekiston Respublikasi Havo kodeksi talablarini bilish.
		Aerodrom xizmatining harakat xizmati va aerodromda parvozlarni ta'minlovchi yer usti xizmatlari bilan o'zaro hamkorligi qoidalar va texnologiyalari
		Aviatsiya xavfsizligi asoslari (parvozlarni va aviatsiya hodisalariga qushlarning ta'siri)
G6.02.6 - Aeroport xodimlari bilan aviatsiya ornitologiyasi bo'yicha yo'riqnoma o'tkazish va mashg'ulotlar tashkil etish		Mehnat harakatlari:
		Aerodromda parvozlarni ornitologik ta'minlash tadbirlarining to'g'ri va o'z vaqtida o'tkazilishini nazorat qilish
		HHB, aerodrom xizmati va parvozlarni ornitologik ta'minlash bilan bog'liq boshqa xizmatlar mutaxassislari bilan aviatsiya ornitologiyasi bo'yicha mashg'ulotlar o'tkazish
		Xodimlar uchun yo'riqnoma va mashg'ulot dasturlarini tayyorlash.
		Mashg'ulotlarni rejalashtirish va jadvalga kiritish.
		Auditoriya yoki maydon sharoitida ta'lim mashg'ulotlarini o'tkazish.
		Ko'nikmalar:
		Ta'lim va mashg'ulotlarni tashkil etish va boshqarish.
		Auditoriya oldida tushuntirish berish va ko'rsatmalar o'tkazish.
		Qushlar biologiyasi va aviatsiya xavfi bo'yicha tushuntirish berish.
		Mashg'ulot samaradorligini baholash va xulosa chiqarish.
		ATC va boshqa xizmatlar bilan samarali koordinatsiya.
		Bilimlar:
		Aviatsiya ornitologiyasi bo'yicha me'yoriy talablar va yo'riqnoma.
		Ta'lim metodikasi va mashg'ulot tashkil etish asoslari.
		Hisobot va mashg'ulot natijalarini rasmiylashtirish tartibi.

	Mas'uliyat va mustaqillik: - Qushlarni qo'rqitish tadbirlarini o'tkazishda xavfsizlik texnikasi va yong'in xavfsizligiga rioya qilmaslik. Aerodrom va aerodromoldi hududida qushlar to'planishini kamaytirish bo'yicha tadbirlarni tashkil etish va o'tkazish. - o'z xizmat vazifalarini bajarishda axloq va xulq-atvor madaniyati talablariga rioya qilmaslik. Ish yuzasidan muloqotda noto'g'ri munosabat va subordinatsiyaning buzilishi. - O'zbekiston Respublikasining "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonuni talablariga rioya qilmaslik. - O'zbekiston Respublikasining amaldagi ma'muriy, jinoiy va fuqarolik qonunchiligida belgilangan doirada o'z faoliyatini amalga oshirish jarayonida sodir etilgan huquqbuzarliklar uchun. - O'zbekiston Respublikasining amaldagi mehnat va fuqarolik qonunchiligida belgilangan doirada qushlarni qo'rqitish vositalaridan noto'g'ri foydalanilganligi, ularning muddatidan oldin eskirishi yoki ishdan chiqishiga olib kelganligi uchun. - Mehnatni muhofaza qilish va texnika xavfsizligi, ishlab chiqarish sanitariyasi, atrof-muhitni muhofaza qilish, yong'in xavfsizligi, elektr xavfsizligi bo'yicha qoidalar, me'yorlar, yo'riqnomalarga rioya qilmaslik. - Aerodrom va aerodromoldi hududida qushlar to'planishini kamaytirish bo'yicha tadbirlarni lozim darajada tashkil etmagani va o'tkazmagani uchun. - Aerodrom hududidan qushlar va yovvoyi hayvonlarni qo'rqitish uchun ishlatiladigan vositalarni noto'g'ri tanlangani va soni uchun. - Mehnatni muhofaza qilish, yong'in xavfsizligi, atrof-muhitni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi va xizmatdagi mehnat intizomi qoidalari, me'yorlari va yo'riqnomalariga, ruxsat berish va obyekt ichidagi rejim qoidalariga, aviatsiya xavfsizligi qoidalariga rioya qilmaslik. - Aerodromda parvozlarni ta'minlash bo'yicha rahbariy hujjatlar, yuqori turuvchi boshliqning buyruqlari, yo'riqnomalari va og'zaki ko'rsatmalari talablarini bajarmaslik. - Ijro hujjatidagi yozuvlarni o'z vaqtida rasmiylashtirmaslik. - Funktsional vazifalarni bajarishda va aeroport sektorlari bo'ylab harakatlanishda yorug'lik qaytaruvchi nimchalarni majburiy kiyish.
Texnik yoki texnologik talab	- Biologik monitoring tizimlari. - Ornitologik texnik vositalar. - Bioxavfsizlik texnologiyalari. - Muhandislik-analitik tizimlar.

	- Standartlarga muvofiqlik.
--	-----------------------------

Kasbning nomi:	Havo transportida (byuro, xizmat, guruh, baza, sho'ba, smena, ombor, otryad, maydon, partiya) boshlig'i (mudiri)
Mashg'ulot nomining kodi:	13244
TMR bo'yicha malaka darajasi:	7
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar	Tavsiya etilmaydi
Mehnat stajiga (amaliy tajriba) qo'yiladigan talablar:	Aerodromdan foydalanish lavozimlarida, muhandis lavozimida kamida 5 yil ish stajiga ega. Davlat tilini bilish Shaxsiy kompyuterda ishlash ko'nikmalari, aerodromni joriy va kapital ta'mirlash bilan bog'liq barcha texnologik jarayonlarni bilish.
Layoqatiga va shaxsiy kompetentsiyalarga qo'yilgan talablar	Maxsus ruxsatnomalar: 18 yoshga to'lgan shaxslar qabul qilinadi. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda dastlabki majburiy (ishga kirayotganda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan), shuningdek navbatdan tashqari tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Ishga munosabati va shaxsiy fazilatlari: - intizom va xavfsizlik qoidalariga rioya qilish - ko'rsatmalar, ichki tartib-qoidalar va rejim qoidalariga qat'iy rioya qilish; - ish vaqtidan samarali va oqilona foydalangan holda qo'yilgan vazifalarni bajarish; - MM va TX, yong'in xavfsizligi, ishlab chiqarish sanitariyasi va atrof-muhitni muhofaza qilish talablarini bajarish; - texnika va jihozlarga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lish, nosozliklar haqida o'z vaqtida xabar berish.
Ta'lim darajasiga qo'yiladigan talablar:	oliy texnik ma'lumot
Norasmiy va informativ ta'lim bilan bog'liqligi:	oliy texnik professional ta'lim

Kasb standartlari reyestrda mavjudligi:	-	
Boshqa mumkin bo'lgan kasb nomlari:	-	
mashg'ulot turi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	kasb nomi:
	7	Aerodrom xizmati boshlig'i

Mehnat funksiyalarining tasnifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
H1.7 - Aerodromdan texnik foydalanishni tashkil etish	H1.01.7 - Ishni tashkil etish va nazorat qilish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		Aerodromda parvozlarni ta'minlash bo'yicha me'yoriy-huquqiy hujjatlar talablariga muvofiq aerodromni doimiy foydalanish uchun tayyor holda saqlashni ta'minlash uchun xizmat ishini tashkil etish
		Ishlarning sifatini, uchish maydoni elementlarining chidamliligini ta'minlash maqsadida ishlarning ilg'or usullarini joriy etish, ishlarni tashkil etishni takomillashtirish
		Xavfsiz va sog'lom mehnat sharoitlarini yaratish hamda mehnatni muhofaza qilish va texnika xavfsizligi qoidalari, normalari bajarilishini nazorat qilish
		Harakat xizmatining aerodrom xizmati va parvozlarni ta'minlovchi boshqa xizmatlar bilan o'zaro hamkorligi texnologiyasiga muvofiq boshqa bo'linmalar bilan o'zaro hamkorlik.
		Aviatsiya-ornitologiya tadbirlarini rejalashtirish va ularni har kuni o'tkazish
		Qo'lda bajariladigan, og'ir, xavfli va zararli ish turlarini bajarishda mexanizatsiya va avtomatlashtirish vositalarini joriy etish, asbob-uskunalar va ishlab chiqarish texnologiyasining texnika xavfsizligi darajasini oshirish
		Ishlarni bajarish uchun materiallar, asboblarni, uskunalar o'z vaqtida sotib olinishini nazorat qilish
		Yuqori xavfli ishlarni bajarishning belgilangan tartibini ta'minlash

		Xodimlarni maxsus kiyim va maxsus poyabzal, boshqa shaxsiy va jamoaviy himoya vositalari bilan ta'minlash
		Aerodromni joriy saqlash bo'yicha bajariladigan ishlarning tashkil etilishi, bajarilishi va hisobga olinishini nazorat qilish
		Aerodromda parvozlarni amalga oshirish bo'yicha yo'riqnomaga o'z vaqtida tuzatishlar kiritish
		Ko'nikmalar:
		Tashkilotning parvozlarni xavfsizligi sohasidagi siyosati va PXBTning asosiy tamoyillarini bilish
		Xavfli omillar, oqibatlar va xavf omillari ta'riflarini va xavfli omillarni aniqlashni bilish.
		Hisobotlarni sifatli va belgilangan muddatlarda rasmiylashtiradi, parvozlarni aerodromda ta'minlashning o'ziga xos xususiyatlari bo'yicha nazorat ostidagi hujjatlar va topshiriqlarni, shuningdek rahbariyat farmoyishlarini bajaradi.
		Bilimlar:
		Davlat tilini va IKAO tomonidan qabul qilingan tillardan birini xizmat vazifalarini bajarish uchun zarur bo'lgan hajmda bilish.
		Xavfli omillar, oqibatlar va xavf omillari ta'riflarini va xavfli omillarni aniqlashni bilish.
		Bajarilgan ishlar sifatiga davlat standartlari va boshqa me'yoriy hujjatlarda belgilangan talablarni bilish.
		Aerodrom ishlarining butun majmuasini amalga oshirish qoidalari va texnologiyalarini, aerodrom mashinalari va mexanizmlarining maqsadi va qo'llanilishini bilish va ularni maqsadli ravishda to'g'ri qo'llash.
		Qoplama nuqsonlarining turlari va sabablarini bilish (yoriqlar, qirralarning buzilishi, cho'kish, qavariqlanish, bo'yalish va boshqalar).
		Parvozlarni aerodromda ta'minlash bo'yicha rahbariy hujjatlar talablarini bilish
		Xavfli omillar, oqibatlar va xavf omillarining ta'riflarini bilish va xavfli omillarni aniqlash
		Aerodrom infratuzilmasi, ish yo'nalishlari va xavf zonalarini bilish
H1.02.7 - Ko'riklarni tashkil etish, qoplamalar va uskunalardagi nuqsonlarni aniqlash va bartaraf etish		Mehnat harakatlari:
		Uchish-qo'nish yo'laklari, yo'lakchalar, perron va boshqa aerodrom qoplamalarini muntazam ko'rikdan o'tkazish rejalarini ishlab chiqish.
		Maxsus texnika va uskunalarni tekshirish va xizmat ko'rsatish jadvalini belgilash.
		Aniqlangan yoriqlar, cho'kishlar, parchalanish va boshqa nuqsonlarni belgilash.
		Tezkor va rejalashtirilgan ta'mirlash ishlarini tashkil etish.
		Tekshiruv va ta'mirlash natijalarini rasmiy hujjatlarga kiritish.

		Ko'nikmalar:
		Aerodrom qoplamalari va uskunalari baholash va nuqsonlarni aniqlash.
		Tekshiruvlar va ta'mirlash ishlarini samarali rejalashtirish.
		Jamoani boshqarish va ish jarayonini nazorat qilish.
		Favqulodda holatlarda tezkor qaror qabul qilish.
		Hisobot va hujjatlarni tayyorlash va rasmiylashtirish.
		Bilimlar:
		Aerodrom qoplamalari va texnik uskunalarning texnologik xususiyatlari.
		Aviatsiya xavfsizligi va ICAO talablariga muvofiqlik.
		Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi qoidalari.
		Ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish metodikasi.
		Hisobot yuritish va nazorat tizimlari asoslari.
H2.7 - Hodisalarni tergov qilish, xodimlarni o'qitish va aerodrom tekshiruvlarida ishtirok etish	H2.01.7 - Hodisalar va favqulodda vaziyatlarni tergov qilishda ishtirok etish	Mehnat harakatlari:
		Xizmatda SMTni ishlab chiqish va joriy etish jarayonlarida ishtirok etish
		Ishtirokchilar va guvohlar bilan intervyu o'tkazish.
		Ekspertlar kichik guruhi ishtirokchilari (xizmatlar boshliqlari):
		- har kuni o'z sohasi bo'yicha XBAT ma'lumotlar bazasida qayd etilgan og'ishlarni tahlil qiladi va har bir og'ish uchun og'irlik darajasi ko'rsatkichini "Xavfli omillarning ehtimollik darajasi va og'irlik darajasini aniqlash hamda xavfning maqbulligini baholash jurnali"ga kiritadi;
		- yo'l qo'yib bo'lmaydigan xavf aniqlanganda, aeroport rahbariyati va PX inspektoriga xabar beradi;
		- amaldagi Xavflarni boshqarish bo'yicha qo'llanmaga muvofiq xavflar reyestrini yuritadi;
		- belgilangan muddatlarda tavakkalchiliklar reyestridagi alohida tavakkalchiliklar bo'yicha tuzatish harakatlarining samaradorligini tekshirishni amalga oshiradi va ushbu tavakkalchiliklar darajasining o'zgarishini nazorat qiladi;
		- har oyda o'z xizmati bo'yicha tavakkalchilik hisob-kitobini amalga oshiradi va PX bo'yicha inspektorga taqdim etadi;
		- har chorakda o'z xizmati bo'yicha xavf-xatar tahlilini tayyorlaydi va PX inspektoriga taqdim etadi.
		Ko'nikmalar:
		Hodisa holatini tahlil qilish, sabablari va unga ko'maklashuvchi omillarni aniqlash qobiliyati
		Insidentni tizimli kontekstda ko'rib chiqish qobiliyati - inson omili, texnik holat, ob-havo sharoitlari va boshqalarning ta'sirini hisobga olish.
		Tekshiruv natijalari bo'yicha asosli qarorlar qabul qilish va komissiya tarkibida tuzatish choralari ishlab chiqish qobiliyati

		Bilimlar: Bajarilgan ishlar sifatiga davlat standartlari va boshqa me'yoriy hujjatlarda belgilangan talablarni bilish. Aerodrom ishlarining butun majmuasini amalga oshirish qoidalari va texnologiyalarini, aerodrom mashinalari va mexanizmlarining maqsadi va qo'llanilishini bilish va ularni maqsadli ravishda to'g'ri qo'llash. Qoplama nuqsonlarining turlari va sabablarini bilish (yoriqlar, qirralarning buzilishi, cho'kish, qavariqlanish, bo'yalish va boshqalar). Parvozlarni aerodromda ta'minlash bo'yicha rahbariy hujjatlar talablarini bilish Xavfli omillar, oqibatlar va xavf omillarining ta'riflarini bilish va xavfli omillarni aniqlash Aerodrom infratuzilmasi, ish yo'nalishlari va xavf zonalarini bilish Aerodrom xizmatining harakat xizmati va aerodromda parvozlarni ta'minlovchi yer usti xizmatlari bilan o'zaro hamkorligi qoidalari va texnologiyalarini bilish
	H2.02.7 - Aerodrom xizmati xodimlarini o'qitish	Mehnat harakatlari: Texnik o'quvlar o'tkazishni tashkil etish, xodimlarning malakasini oshirish va davriy o'qitishni ta'minlash Xodimlarning kompetensiyalari va ish natijalarini tahlil qilish asosida o'qitishga bo'lgan ehtiyojni aniqlash Xizmat xususiyatlari va me'yoriy bazadagi o'zgarishlarni hisobga olgan holda o'quv dasturlari va o'quv mavzularini ishlab chiqish yoki tasdiqlash Ixtisoslashtirilgan o'qitishni o'tkazish uchun tashqi mutaxassislarni jalb qilish Ko'nikmalar: O'quv jarayonini rejalashtirish va muvofiqlashtirish, shu jumladan aeroportning uchinchi tomon xizmatlarini jalb qilish qobiliyati Hujjatlarni (bayonnomalar, jurnallar, dalolatnomalar) yuritish va rasmiylashtirish ko'nikmasi Vaqt, resurslar va xodimlarni samarali taqsimlash ko'nikmasi Bilimlar: Bajarilgan ishlar sifatiga davlat standartlari va boshqa me'yoriy hujjatlarda belgilangan talablarni bilish. Aerodrom ishlarining butun majmuasini o'tkazish qoidalari va texnologiyalarini, aerodrom mashinalari va mexanizmlarining vazifasi va qo'llanilishini bilish hamda ularni belgilangan maqsadda to'g'ri qo'llash. Qoplamalar nuqsonlarining turlari va sabablarini bilish (yoriqlar, qirralarning buzilishi, cho'kish, qavariqlanish, bo'yalish va boshqalar).

		Aerodromda parvozlarni ta'minlash bo'yicha rahbariy hujjatlar talablarini bilish
		Xavfli omillar, oqibatlar va xavf omillarining ta'riflarini bilish va xavfli omillarni aniqlash
		Aerodrom infratuzilmasi, ish yo'nalishlari va xavf zonalarini bilish
		Aerodrom xizmatining harakat xizmati va aerodromda parvozlarni ta'minlovchi yer usti xizmatlari bilan o'zaro hamkorligi qoidalari va texnologiyalarini bilish
		Bajarilgan ishlar sifatiga davlat standartlari va boshqa me'yoriy hujjatlarda belgilangan talablarni bilish.
	H2.03.7 - Aerodromni tekshirish, uning foydalanishga yaroqliligini baholash bo'yicha komissiyalarda ishtirok etish	Mehnat harakatlari:
		Pudratchi tashkilotlar tomonidan bajarilgan ishlarni qabul qilishda ishtirok etadi va ishlarni qabul qilish dalolatnomalarini imzolaydi.
		Aerodrom holati bo'yicha hujjatlarni yig'ish: ko'rik jurnallari, dalolatnomalar, ta'mirlash rejalari, qoplamalar holati to'g'risidagi hisobotlar, sxemalar
		Komissiyani kuzatib borish uchun texnik vositalar va xodimlarni tayyorlash
		VPP, RD, perronlarni vizual va instrumental tekshirish
		Qoplamalar parametrlarini (g'adir-budurlik, tekislik, mustahkamlik) o'lchashda ishtirok etish, nuqsonlar mavjudligini nazorat qilish
		Drenaj tizimlari holatini, aerodrom kunduzgi markirovkasini baholash
		Oldingi tekshiruvlar ko'rsatmalarining bajarilishi, ko'rilgan choralar va rejalar to'g'risida ma'lumot taqdim etish
		Aerodromning davlat standartlari va boshqa normativ hujjatlarda belgilangan talablarga muvofiqligini baholashda ishtirok etish
		Ko'nikmalar:
		UQY, BY va perronlarni vizual va instrumental tekshirish ko'nikmalari
		Texnik nazoratni o'tkazish qobiliyati, ishlarni qabul qilish mezonlari, ruxsat etilgan og'ishlar va nuqsonlarni tushunish.
		Asboblardan (ruletkalar, shchuplar, nivelirlar, o'lchovni qoplash va b.)
		Bajarilgan ishlar hajmini geodezik asboblarni bilan tekshirish olish
		Aerodrom ishlarining butun majmuasini o'tkazish qoidalari va texnologiyalarini, aerodrom mashinalari va mexanizmlarining vazifasi va qo'llanilishini bilish hamda ularni belgilangan maqsadda to'g'ri qo'llash.
		Qoplama nuqsonlarining turlari va sabablarini bilish (yoriqlar, qirralarning buzilishi, cho'kish, qavariqlanish, bo'yalish va boshqalar).

		Parvozlarni aerodromda ta'minlash bo'yicha rahbariy hujjatlar talablarini bilish
		Xavfli omillar, oqibatlar va xavf omillarining ta'riflarini bilish va xavfli omillarni aniqlash
		Aerodrom infratuzilmasi, ish yo'nalishlari va xavf zonalarini bilish
		Aerodrom xizmatining harakat xizmati va aerodromda parvozlarni ta'minlovchi yer usti xizmatlari bilan o'zaro hamkorligi qoidalari va texnologiyalarini bilish
		Bajarilgan ishlar sifatiga davlat standartlari va boshqa me'yoriy hujjatlarda belgilangan talablarni bilish.
		Bilimlar:
		Aerodrom qoplamalari va infratuzilmasi texnologiyasi hamda parametrlarini baholash.
		Hujjatlar, ko'rik jurnallari va dalolatnomalarni yuritish tartibi.
		Davlat standartlari, ICAO va normativ hujjatlar bo'yicha talablarga muvofiqlik.
		Ta'mirlash, monitoring va nuqsonlarni aniqlash metodikasi.
H3.7 Aerodrom xizmati xodimlarini boshqarish	H3.01.7 - Smenalarni shakllantirish, texniklar, ishchilar, muhandislar ishini nazorat qilish	Mehnat harakatlari:
		Smenalarni rejalashtirish va ishchi-xodimlar vazifalarini taqsimlash.
		Texniklar, ishchilar va muhandislarning ish jarayonini nazorat qilish.
		Ish sifati, xavfsizlik va muddatga rioya qilinishini tekshirish.
		Favqulodda vaziyatlarda tezkor qaror qabul qilish va xodimlarni yo'naltirish.
		Ko'nikmalar:
		Jamoani boshqarish va smena tartibini samarali tashkil etish.
		Ish jarayonini nazorat qilish va muammolarni tezkor hal etish.
		Vazifalarni aniq taqsimlash va xodimlar faoliyatini baholash.
		Hisobot va tavsiyalar tayyorlash.
		Bilimlar:
		Mehnat qonunchiligi va ichki tartib qoidalari.
		Ishlab chiqarish va texnika xavfsizligi talablarini bilish.
		Aerodrom xizmatlari va smena boshqaruvi metodikasi.
		Hisobot yuritish va nazorat tizimlari asoslari.
	H3.02.7 - Yo'riqnomalar o'tkazish, bilimlarni tekshirish, malaka oshirishni tashkil etish	Mehnat harakatlari:
		Xodimlar uchun yo'riqnomalar va malaka oshirish dasturlarini ishlab chiqish.
		Mashg'ulot va treninglarni tashkil etish va o'tkazish.
		Xodimlarning bilim va ko'nikmalarini tekshirish, nazorat qilish.
		Malaka oshirish jarayonini hujjatlashtirish va hisobot tayyorlash.
		Ko'nikmalar:

		Ta'lim va treninglarni samarali tashkil etish va boshqarish.
		Auditoriya oldida tushuntirish berish va mashg'ulotlarni o'tkazish.
		Xodimlarning bilim va malakasini baholash.
		Natijalar asosida tavsiyalar berish va o'quv jarayonini takomillashtirish.
		Bilimlar:
		Ta'lim metodikasi va malaka oshirish usullari.
		Xodimlar tayyorlash va bilimlarni baholash standartlari.
		Aviatsiya xavfsizligi va ornitologik xavfsizlik bo'yicha normativ talablari.
		Hisobot yuritish va hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi.
H4.7 - Aviatsiya va ishlab chiqarish xavfsizligiga rioya etilishini nazorat qilish	H4.01.7 - Mehnat muhofazasini tashkil etish, SHHV vositalaridan foydalanishni tashkil etish	Mehnat harakatlari:
		Mehnat muhofazasi va xavfsizlik choralarini rejalashtirish va joriy etish.
		SHHV (shaxsiy himoya va xavfsizlik vositalari) ta'minoti va ishlatilishini tashkil etish.
		Xodimlar SHHVdan to'g'ri foydalanishini nazorat qilish.
		Favqulodda vaziyatlar va xavfli holatlarda xavfsizlik choralarini tatbiq etish.
		Ko'nikmalar:
		Mehnat muhofazasi va xavfsizlik qoidalarini tashkil etish.
		SHHV vositalarini tanlash, tarqatish va foydalanishni kuzatish.
		Xodimlarni xavfsizlik bo'yicha o'qitish va ko'rsatma berish.
		Favqulodda vaziyatlarda tezkor choralar ko'rish va nazorat qilish.
		Bilimlar:
		Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi qoidalari.
		SHHV vositalari turlari, ishlatilish tartibi va texnik xususiyatlari.
		Favqulodda vaziyatlarda xavfsizlik choralarini rejalashtirish metodikasi.
		Mehnat qonunchiligi va ichki xavfsizlik talablari.
	H4.02.7 - Aerodromga kirish rejimi va texnika harakati qoidalariga rioya etilishini nazorat qilish	Mehnat harakatlari:
		Aerodrom hududiga kirish tartibini va ruxsatnoma qoidalarini nazorat qilish.
		Texnika va transport vositalarining harakatini monitoring qilish.
		Qoidabuzarlik holatlarini aniqlash va ularni bartaraf etish.
		Tegishli xodimlar va xizmatlarga xavfsizlik bo'yicha ma'lumot berish.
		Ko'nikmalar:
		Aerodrom hududi va texnika harakati qoidalarini tushunish va tatbiq etish.
		Monitoring va nazoratni samarali tashkil etish.
		Favqulodda holatlarda tezkor choralar ko'rish.

		Xavfsizlik bo'yicha xodimlar bilan koordinatsiya va axborot almashish.
		Bilimlar:
		Aerodromga kirish rejimi va transport vositalari harakati qoidalari.
		ICAO va milliy aviatsiya xavfsizligi talablarini bilish.
		Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi asoslari.
		Ichki tartib va xavfsizlik monitoringi metodikasi.
	Mas'uliyat va mustaqillik:	- Aerodrom xizmatlarining xavfsiz va samarali ishlashini ta'minlash. - Smenalar va xodimlar ishini tashkil etish va nazorat qilish. Favqulodda vaziyatlar va hodisalarni tezkor boshqarish. Ish sifatini, qoplamalar va infratuzilma holatini nazorat qilish. - Hujjatlar, hisobotlar va tekshiruv natijalarini rasmiylashtirish va tasdiqlash. Kundalik faoliyatni rejalashtirish va qarorlar qabul qilishda mustaqil bo'lish. - Smenalar va ish taqsimotini belgilashda o'z qarorini amalga oshirish. - Favqulodda vaziyatlarda tezkor chora-tadbirlarni mustaqil belgilash. - Xodimlar malakasini oshirish va yo'riqnomalar o'tkazishni tashkil etishda mustaqil harakat qilish.
Texnik yoki texnologik talab		- Aerodrom qoplamalari, yo'lakchalar, perron, VPP va boshqa infratuzilma elementlari texnologiyasini yaxshi bilish. - Maxsus texnika, uskunalar va o'lchash vositalaridan foydalanish qoidalarini bilish - Qoplamalar va texnik infratuzilma holatini vizual va instrumental baholash. - Ta'mirlash, texnik xizmat ko'rsatish va profilaktik ishlarni rejalashtirish asoslarini tushunish. - Aeroport ishlarida xavfsizlik va texnika talablari bo'yicha amaliy ko'nikmaga ega bo'lish.

V. Kasbiy standartning texnik ma'lumotlari

5.1. Kasbiy standartni ishlab chiqishda ishtirok etgan tashkilot (korxona)lar to'g'risida ma'lumot

T/r	Ishlab chiquvchilar to'g'risida ma'lumot	
	Ish joyi va lavozimi	Familiyasi, ismi, otasining ismi
1	O'zbekiston Airports" AJ Mehnatni tashkillashtirish va xaq to'lash bo'limi boshlig'i	I.V. Grishina
2	O'zbekiston Airports" AJ Parvozlarni Aerodrom texnik ta'minot bo'limi boshlig'i	B.A. Raxmatullayev
4	O'zbekiston Airports" AJ Mehnatni tashkillashtirish va xaq to'lash bo'limi mutaxassisi	E.I. Salnikova
5	O'zbekiston Airports" AJ Mehnatni tashkillashtirish va xaq to'lash bo'limi bosh mutaxassisi	D.M. Hakimova
6	O'zbekiston Airports" AJ Parvozlarni Aerodrom texnik ta'minot bo'limi bosh mutaxassisi	D.X. Abdullayev
7	O'zbekiston Airports" AJ Parvozlarni Aerodrom texnik ta'minot bo'limi bosh mutaxassisi	D.S. Nuraxunov